

"201 ARTIKLAR"

BERÄTTELSEN OM MEDIERNAS HANTERING
AV VÄRLDENS FÖRSTA FEMINISTISKA PARTI

PROJEKTARBETE HT 2008

journalistprogrammet, 120 högskolepoäng

Institutionen för journalistik och masskommunikation

Göteborgs universitet

Erik Thyrell & Per-Ola Mjömark

Handledare: Maria Edström

VENUSTECKNET har länge stått för kvinnlighet inom den västerländska biologin. Tecknet har också representerat metallen koppar. Under sjuttitalets andra-vågsfeminism lade man för första gången in den knutna näven i symbolen, för att symbolisera den aktiva kvinnokampen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

- SID 05 **LEDARE**
En introduktion till vårt arbete
- SID 06 **FI OCH DEN FÖRSTA VECKAN I MEDIERNA**
Erika Fahlgren har granskat hur det såg ut
- SID 08 **UNDERSÖKNINGEN**
Övergripande om våra resultat
- SID 10 **2005-09-08 – 2005-09-20**
Avhopp och dödshot
- SID 12 **”JAG KÄNDE MIG VÄLDIGT UTSATT”**
Vi intervjuar Susanne Linde, som drabbades hårt av mediebevakningen
- SID 14 **HISTORIEN BAKOM KLIPPDOCKAN**
Jan Huss var mannen bakom den ”radikalfeministiska” klippdockan
- SID 16 **2005-10-11 – 2005-10-19**
Fi förlorar en av sina förgrundsfigurer
- SID 18 **40 MINUTER MED TIINA**
Vi har pratat mediedrev med Tiina Rosenberg
- SID 20 **MER ÄN BARA ETT FEMINISTISKT INITIATIV?**
Alla feminister ser inte likadana ut, och tycker inte likadant
- SID 22 **2006-03-02 – 2006-03-14**
Maria Carlshamre går med i Fi
- SID 25 **MOTSÄTTNINGAR SÄLJER**
Forskare och undersökningar kring mediebilden av Fi
- SID 26 **2006-09-03 – 2006-09-20**
Riksdagsvalet närmar sig och Jane Fonda gör ett sverigebesök
- SID 28 **”DET VAR EN MEDIEMOSNING”**
Gudrun Schyman ger sin syn på mediebevakningen av Fi
- SID 30 **EFTER VALET KOM MEDIESKUGGAN**
I kölvattnet efter riksdagsvalet 2006 var Fi ett minne blott i medierna
- SID 32 **AVSLUTNING**
Slutsatser

SIMONE DE BEAUVOIR, fransk författare, filosof och feminist. Hennes mest kända bok är *Det andra könet*, en av feminismens centrala klassiker. Från denna bok kommer ett av hennes mest kända citat "en föds inte till kvinna, en blir det".

LEDARE

Media gav en bild av Fi som ett gäng tjugitiga kvinnor, inte ett seriöst politiskt parti. Det religiöst dikterade påbudet "kvinnan tige i församlingen" verkar leva kvar även i vår sekulariserade tidsålder.

"Kärleksrelationen mellan medierna och Feministiskt initiativ blev kortvarig. Inget parti har fått så mycket negativ publicitet som Fi sedan det bildades." Så skrev Helena Gunnarsson i Dagens Nyheter precis efter att Tiina Rosenberg valt att lämna sin styrelseplats i Feministiskt initiativ.

Dagens Nyheter är tillsammans med Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet en av de tidningar som vi har valt att betrakta när vi inledde vårt projektarbete. I en mindre Observerundersökning som genomfördes 2005, gjordes jämförelser mellan hur Feministiskt initiativ och Junilistan blivit bemötta i media. Man fann att Feministiskt initiativ framställdes i negativa termer i större utsträckning än Junilistan. Tre gånger så mycket, för att vara mer exakt.

Med vårt projektarbete vill vi göra en mer avlång granskning av hur Fi behandlades i pressen. Vi tar vid där två gamla JMG-studenter slutade med sin granskning, det vill säga drygt en vecka efter att Fi lanserades vid en presskonferens i Stockholm, och följer rapporteringen i två år. Denna mer ingående, och medvetet kritiska, granskning drar liknande slutsatser. Fi skildras ofta mer negativt än positivt. Fokus för arbetet ligger på Fi, snarare än på de journalister som skrivit om partiet. Vi navigerar oss fram mellan klippdockor-

na i Aftonbladet till Ebba Witt-Brattströms och Tiina Rosenbergs avhopp. Vi tittar på Jane Fondas kampanjarbete och tiden kring riksdagsvalet. Den relativt tysta perioden efter riksdagsvalet, där Fi lyckades få 0,7 procent av rösterna, genomgår även den en proverbial besiktning.

När vi undersöker mediernas rapportering utgår vi ifrån ett konstruktivistiskt feministiskt grundtänkande. Detta innebär att vi ser genus som en social, och föränderlig, skapelse och inte något biologiskt konstant. Skapandet av ett genus som ses som kvinnligt respektive manligt är något som är både kulturellt och socialt betingat, och som hela tiden stärks av samhällsströmningar, språk och kulturella faktorer. Det är därför viktigt att göra skillnad mellan när man talar om kvinnor och män ur ett biologiskt perspektiv (för att till exempel illustrera en mediebild där olika biologiska kön representeras på olika sätt) och när man talar om genus.

Vi utgår också ifrån att det finns en könsmaktsordning i samhället, vilket innebär att män ses som norm, framförallt i högt ansedda positioner som till exempel inom politiken. Det innebär också att kvinnor i regel inte har samma maktposition och samma möjligheter som män i samhället, enbart baserat på att de är just kvinnor. Könsmakts-

ordningen kan också ses som nära sammanlänkad med samhällets heteronorm, det vill säga att heterosexuella (vita) män ses som norm, medan de som står utanför detta ramverk hamnar i en svagare position i samhällets ögon.

Att utgå ifrån den här typen av perspektiv ser vi som en nödvändighet när det handlar om att analysera mediebilderna av Feministiskt initiativ. Inte bara för att det speglar vår egen syn på samhället utanför att ett parti som Fi får en särpräglad bild i media, oavsett om man tycker att den är missvisande eller inte. Att vi har att göra med ett parti bestående till stor del av kvinnor och som många anser arbeta för kvinnor gör rapporteringen komplex. Vi anser därför att ett genusperspektiv är viktigt för att kunna förmedla en bild av hur Fi egentligen behandlades av medierna. ■

ERIK
THYRELL

PER-OLA
MJÖMARK

FI OCH DEN FÖRSTA VECKAN I MEDIA

Erika Fahlgren har gått på Journalisthögskolan i Göteborg. När det var dags för henne att skriva sitt projektarbete, valde hon att granska hur media bevakade Fi den första veckan efter partiets lansering.

AV: Per-Ola Mjömark

Hallå där, Erika Fahlgren. Varför ville du och din kollega Erica Stenback titta på just Fi?

Det hade spekulerats en längre tid att ett nytt parti skulle bildas. När man väl presenterade Fi på den första presskonferensen kändes ämnesvalet självklart för oss. Det är första gången i Sverige som det uppstått ett sådant parti med ambitionen att komma in i riksdagen. Det kändes historiskt. Men det var en slump att vi kunde skriva om det. Det handlade om tajming.

Vad ville ni undersöka i ert arbete?

Bland annat ville vi se hur Fi framställdes. Vi letade efter värdeladdade ord. Det fanns mycket underliggande betydelser, särskilt på ledarsidorna.

Något som Fi fick mothugg för var att man inte hade ett slagkraftigt program. Fi ville att det skulle växa och diskuteras fram, men det fick man kritik för. Det fanns många angreppssätt. Inte bara på ledarplats, även redaktionella texter kunde vara tesdrivande.

Var det mycket fokus på Fi:s taleskvinna Gudrun Schyman under den här första

veckan i medierna?

Feminismen är en ganska bred och folklig rörelse idag, men den mediala bilden av det här blev väldigt personcentrerat. Det var något som förvånade mig personligen. Svensk politik kretsar mycket kring företrädarna och Gudrun Schyman var viktig.

Fi framställdes även som ett vänsterparti i medierna. Man plockade upp Susanne Linde, som var gammal folkpartist. Media lade fram det som att hon var inkvoterad som höger i en samling vänsterpolitiker. Höger- vänsterskalan är viktig i Sverige och folk ville placera Feministiskt initiativ någonstans. De hamnade på vänsterkanten eftersom Gudrun Schyman var frontfigur.

Tror du att media behandlar personer olika på grund av kön?

Tittar man historiskt på Stödstrumporna till exempel så sågs de som ett väldigt hot när de kom i början av nittiotalet. De drev igenom varannan damernas, men i efterhand har det vinklats som "oj då nu tar kvinnorna sig ton". Normen är att det är män som säger saker medan kvin-

norna är tysta åskådare. Feministiskt initiativ Sofia Carlsson profilerade sig med att hon var arg. Då blev det fokus på arga feminister. Att kvinnor bråkar känns som en stereotyp bild av kvinnor.

Vad har ni fått för reaktioner på ert arbete?

De företrädarna från Fi som har läst det tyckte nog att det var positivt. Det var lätt att komma i kontakt med Gudrun Schyman och Tiina Rosenberg, vi fick intervjuer med nyckelpersonerna. Men det blev inte så mycket respons från andra håll. Vi fick in en kort notis i ETC. Vi försökte först sälja in en artikel men det blev bara en spalt.

Hur tycker du bevakningen av Fi har varit efter valet?

Det har varit en kompakt tystnad. Det är inte ofta man läser om Fi. När det gick som det gick i valet så blev Fi uträknade av många. Det känns som att medierna har valt bort att granska Fi efter "valfloppe". Men det är mitt intryck som läsare. ■

UNDERSÖKNINGEN

I den här undersökningen har vi som tidigare nämnts tittat på fyra olika dagstidningar. Anledningen till vårt val är att vi villespeglabådedags-ochkvällspressoch samtidigt undvika tidningar med en allt för stark lokalanknytning. Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen var därför ganska självklara val.

Vi utgår delvis ifrån en tidigare undersökning, Feministiskt initiativ – den första veckan i medierna av Erika Fahlgren och Erica Stenback, som tar upp medias bevakning av Fi under den första veckan efter att partiet lanserades. För att öka på bredden i undersökningen har vi följt upp med att titta på bevakningen under en tvåårsperiod. Vi har då dels kunnat identifiera hur mycket som faktiskt skrivits, men också under vilka perioder det skrivits som flitigast.

Efter att vi identifierat fyra tydliga "peakar" i rapportering har vi valt att titta närmare på just dessa. Ibland varar peakarna en vecka, andra ganger något längre. Efter att perioderna definierats un-

dersökte vi artiklarna i respektive peak noggrannare. Vi tittade på journalisternas könstillhörighet, hur stora artiklarna var, eventuella ställningstaganden etc. I samtliga fall finns det tydliga händelser som sticker ut under de här perioderna och därmed föranleder den ökade bevakningen. Längre fram i det här arbetet finns artiklar om respektive period där deras innehåll kommenteras och analyseras.

Totalt förekom Feministiskt initiativ i 826 artiklar under tvåårsperioden. 201 av dessa ingick i de fyra peakarna och här förfortjänat en närmare undersökning.

Här nedan följer en redovisning av några av de resultat som vår studie pekar på.

Könsfördelning

För oss var det en naturlig del i undersökningen att se till könsfördelningen bland journalisterna som rapporterat om Fi. Detta dels för att kunna dra slutsatser om vem som tillåts rapportera, till exempel om kvinnliga journalister oftare får skriva om ett parti som av många anses ta upp just "kvinnofrågor".

Man kan ganska enkelt konstatera

att könsfördelningen är jämn. Inte bara om man ser på de totala siffrorna (79 kvinnor, 80 män) utan också på de specifika tidningarna. Den enda tidningen som sticker ut är Aftonbladet med 22 artiklar författade av kvinnliga journalister och endast 7 av manliga.

Det här speglar också resultaten i den tidigare undersökningen av Erika Fahlgren och Erica Stenback, där man också konstaterade att könsfördelningen bland journalisterna (inom pressen) var relativt jämn.

Ställningstaganden

Att definiera huruvida man i en artikel tar ställning för eller emot ett parti är svårt. Och det är en svårighet som vi är väl medvetna om. På grund av detta har vi bara noterat de artiklar som vi anser tydligt tar ställning för eller emot Fi. Detta baserat på till exempel vilket språk som används i artikeln i fråga. Den här definitionen medför också självklart att de flesta artiklarna som tar ställning återfinns på ledar- och debattsidor. Det tydligaste i den här delen av undersökningen är att samtliga tidningar har

	Aftonbladet	Expressen	Dagens Nyheter	Svenska Dagbladet	Total
Tydligt för Fi	1	7	5	0	13
Tydligt emot Fi	18	13	14	13	58
Övrigt	22	22	55	31	130
Total	41	42	74	44	201

De undersökta tidningarnas eventuella ställningstagande för respektive emot Fi.

	Aftonbladet	Expressen	Dagens Nyheter	Svenska Dagbladet	Total
Flera Sidor	2	1	0	0	3
Helsida	11	10	12	7	40
Halvsida	17	18	16	17	68
Mindre än en halvsida	6	10	26	10	52
Notis	5	3	20	10	38
Total	41	42	74	44	201

Artiklarna om Fi:s storlek i de undersökta tidningarna.

	Kvinna	Man	Framgår ej	Båda Könen	Total
Tydligt för Fi	7	5	1	0	13
Tydligt emot Fi	22	26	10	0	58
Övrigt	50	49	28	3	130
Total	79	80	39	3	201

Artiklarnas ställningstagande för respektive emot Fi vägt emot journalisternas könstillhörighet.

en majoritet av artiklar som tar ställning emot Fi. Något som också speglar en vanlig uppfattning hos bland annat de intervjupersoner som förekommer i det här arbetet, nämligen att Fi fick oförtjänt mycket negativ kritik.

Något annat som sticker ut är att Svenska Dagbladet, den tidning som publicerar näst flest artiklar om Fi har inte en enda som tar ställning för partiet. Men också att både Expressen och Dagens Nyheter publicerar betydligt fler artiklar som är positiva till Fi än de andra två tidningarna.

Storleken

För att kunna ge en rättvis bild av bevakningen räcker det inte med att titta på hur ofta Fi förekommit i respektive publikation. Vi har därför också noterat hur stora artiklarna som återfinns i tidningarna faktiskt är.

Här är det, liksom i frågan om könsfördelning, jämnt mellan de olika tidningarna. Dagspressen sticker ut i antal notiser, men detta är föga förvånande eftersom kvällstidningarna till stor del saknar notisspalter. Man kan också kon-

statera att bara det bara är hos kvällstidningarna som Fi uppmärksammats med artiklar som sträcker sig över flera sidor.

Utifrån enbart statistiken kan man dra vissa slutsatser. Det är inte svårt att konstatera att kvällstidningarna har en högre andel artiklar som tar ställning, både för och emot Fi. Många av de vi talat med hävdar att kvällstidningarna också var betydligt tuffare i sin kritik mot Fi än vad dagspressen var. Detta betyder dock inte att det inte fanns kritiska röster riktade mot partiet också där.

Om man ser till både journalisternas kön och artiklarnas ställningstagande är det återigen ganska jämnt i statistiken. Det finns något fler manliga journalister som tar ställning emot Fi, medan det finns några fler kvinnliga journalister som gör ett positivt ställningstagande. Också detta resultat speglar delvis resultatet i Erika Fahlgren och Erica Stenbacks studie, som visade att skillnaderna mellan hur manliga respektive kvinnliga journalister tog ställning var ganska jämnt avvägt. Det som sticker ut är dock att det

då var vanligare bland både manliga och kvinnliga journalister att ta ställning för Fi. Då tog 18% av de manliga och 9% av de kvinnliga journalisterna ställning för Fi. I vår undersökning gör 32,5% av de manliga och 28% av de kvinnliga journalisterna ett sådant ställningstagande.

Att opinionen svängt på ett så tydligt sätt förekommer också i många av de intervjuer som gjorts under det här arbetet.

Att statistiken speglar det som många av intervjupersonerna berättar är det ingen tvekan om. Det blir också tydligt när man undersöker vilka händelser som föranlett den ökade bevakningen under de peakar vi lyckats identifiera. Händelser som innebär negativ publicitet för Feministiskt initiativ är nästan alltid de som får allra störst uppmärksamhet i media, medan framgångar i till exempel det potentiella väljarstödet ofta hamnar i notiser. ■

2005-09-08

74 ARTIKLAR
5 FÖR
28 EMOT

2005-09-20

Fem månader efter Fi:s lansering får man utstå den första stora vågen av kritik i medierna. På uppmärksamheten följer avhopp och dödshot som skickar partiet in i en stormig period.

En kritikstorm

Under septembers andra och tredje vecka år 2005 förekom Feministiskt initiativ flitigt i medierna. Utan någon egentlig händelse som utlösande faktorer ökade antalet artiklar om Fi markant i början av september, ett år innan riksdagsvalet. Och kritiken var på många ledarsidor minst sagt hård. Göteborgs-Posten kallade den 18 september Fi för en "extremistisk, glädjelös, verklighetsfrånvärd sekt på vänsterkanten". Och två dagar senare liknades Fi vid Pol Pot och honor i ett hönshus på ledarplats i Nya Ludvika Tidning.

Vad som av många upplevdes som en orättvis och antifeministisk bevakning uppmärksammades i en debattartikel i Svenska Dagbladet av Petra Ulmanen och Gertrud Åström. – Vi reagerade på hur Fi beskrevs i medierna. Jag var själv på den första Fi-stämman och jag kände inte alls igen bilden som gavs av partiet, säger Petra Ulmanen. Hon menar också att det förvisso fanns brister i Feministiskt initiativs sätt att hantera medierna. Brister som dock kan ses som självklara, eftersom mer-

parten av de Fi-medlemmar som förekom i medierna inte tidigare varit politiskt aktiva på en lika hög nivå. – Man ska komma ihåg att det här inte är människor som har varit med i ungdomsförbund sedan de var tretton och blivit medietränade.

Klippdockan

Den 19 september publicerar Aftonbladet en radikalfeministisk klippdocka. Satirteckningen, ritad av Jan Huss, presenteras under rubriken "Prova livet som radikalfeminist". Klippdockan, en naken kvinnokropp, kan kompletteras med Tiina Rosenbergs, Gudrun Schymans eller Sofia Karlssons ansikten. Förutom detta finns tillbehör som "järv i brallan", en "idémossa" bestående av en Ku Klux Klan-huvudbonad och en tröja som avslöjar ett par hängande bröst. – Förmigvaret den här klippdockan som fick bägaren att rinna över. Ibland måste man säga ifrån, säger Petra Ulmanen.

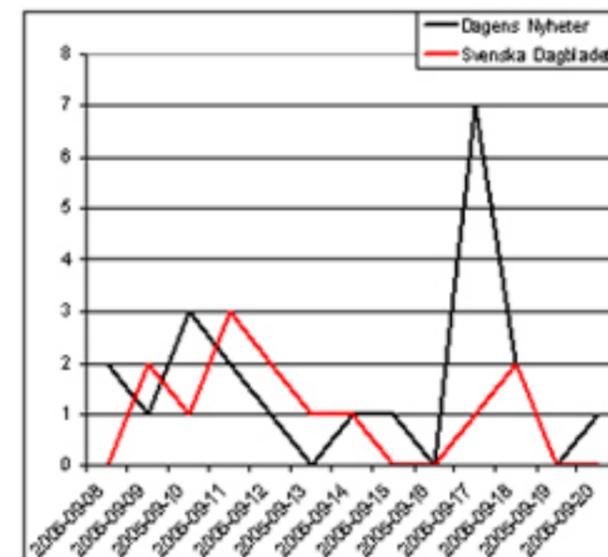
Men hon menar också att det fanns problem också i den merseriösa rapporteringen. Medierna uppmärksammade inte Fi på samma villkor som andra politiker

trots att de spelade enligt vad Petra Ulmanen kallade "demokratisk spelreglerna". – Det var som att man inte förstod att feministiskt initiativ var en seriös folkrörelse. En feministisk rörelse är inte hot mot demokratin, det är bara vitaliserande.

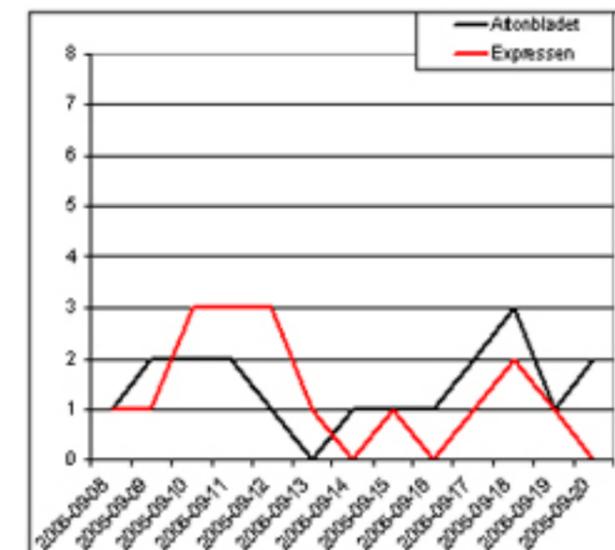
Avhoppet

Några veckor tidigare lämnade Ebba Witt-Brattström Fi:s styrelse och hennes bråk med Tiina Rosenberg fick stor plats i media. Och kritik mot just Rosenberg är fortfarande vanligt i medierna. I mitten av september lämnar både Susanne Linde (som senare återvände) och Helena Brandt Fi. Linde menade att Tiina Rosenberg såg henne som "en ointelligent, heterosexuell medelklasskärning", skriver Aftonbladet. Samma tidning beskriver några dagar senare hur både Linde och Witt-Brattström haft en "djup konflikt" med Rosenberg.

Helena Brandt ville, precis som den tidigare avhoppade Ebba Witt-Brattström, inte att Feministiskt initiativ skulle föra en vänsterpolitik. Expressen härleder i en artikel också Helena Brandts avhopp till Tiina Rosenberg, genom att beskri-

Antal artiklar om Fi i de undersökta tidningarna under perioden.

va henne som en socialist som "slänger ur sig saker utan att tänka sig för". Helena Brandt själv står fast vid att det som låg bakom hennes avhopp var att Fi kom att representera något som hon inte ville ställa sig bakom. Hon menar också att mediebilderna av Fi bara såg ut som den gjorde för att det sålde lösnummer. – Det var absolut inte den verkligheten jag kände igen från Fi som visades upp. Det var propaganda för vad man trodde skulle hända om Fi lyckades.

Helena Brandt berättar att det kändes som att mediebilderna präglades av "ren skräck" för de feministiska grundvärderingarna som Fi representerade.

Men förutom avhopp blev det också tillskott till Feministiskt initiativ. Socialdemokraten Kristina Niva lämnade sitt gamla parti för att strax därefter bli invald i Fi:s styrelse. Detta rapporterar dock bara Svenska Dagbladet om. Själv berättar hon att medlemskapet i Fi skiljde sig markant från hennes tid hos Socialdemokraterna, framförallt när man såg till förhållandet till medierna. – Fi fick hela tiden en väldigt dramatisk och negativ bild. Den bil-

den gjorde det omöjligt att ta sig in i etablerade politiska sammanhang.

Hoten

Under september månad blir också hotbilden mot Fi-medlemmarna ett vanligt inslag i nyhetsrapporteringen. Framförallt är det återigen Tiina Rosenberg som förekommer i artiklarna. Med rubriker som "Angreps av okänd – Fi-Tiina hotades efter mötet" (Aftonbladet) och "Jag har blivit hotad och får hatbrev" (DN) berättar man att både Gudrun Schyman och Tiina Rosenberg blivit tvingade att skaffa livvaktsskydd för att kunna röra sig fritt på offentlig plats. DN gör en längre intervju med Tiina Rosenberg där hon berättar både om sin inställning till den hotbild som finns och om den bild som medierna gett av henne.

I den artikel som Aftonbladet publicerar med anledning av hotbilden kommer varken Gudrun Schyman eller Tiina Rosenberg till tals. Man intervjuar en vän till Tiina Rosenberg som hävdar att "Hon går aldrig ensam" samt Devrim Mavi, en av Fi:s övriga talespersoner. Aftonbladet publicerar två dagar se-

nare en artikel där man kritiserar faktumet att hoten som framförts mot partimedlemmar inte polisanmälts. Här får Gudrun Schyman ge en kort kommentar, medan Tiina Rosenberg återigen inte citeras över huvud taget.

Man berättar också om hur säkerhetsvakter på Stockholms universitet placerats ut "delvis för att hålla journalister borta". I en annan artikel i Aftonbladet skriver man: "När vi knackar henne på axeln och säger att vi kommer från Aftonbladet ryggar hon förskräckt tillbaka. Färgen stiger snabbt i hennes ansikte. – Vad vill ni? Jag står under dödshot, säger hon."

Även Expressen skriver om hur Tiina Rosenberg skriker "Inkräktare!" och slår igen dörren i ansiktet på de utsända journalisterna.

Ingen av de två kvällstidningarna sätter dock Tiina Rosenbergs beteende i samband med den hotbild man tidigare rapporterat om. ■

”JAG KÄNDE MIG VÄLDIGT UTSATT”

Hon var en av de fem kvinnor som lanserade Fi, men då visste inte Susanne Linde hur den nya uppmärksamheten skulle komma att förändra hennes liv.

AV: Erik Thyrell

Susanne Linde var en av de Fi-medlemmar, förutom Tiina Rosenberg och Gudrun Schyman, som förekom allra flitigast i rapporteringen under september 2005. Hon var en av de fem originalstyrelsemedlemmarna och gick med i Fi för att partiet ville uppmärksamma sjukskrivna människor, och framförallt kvinnor. En fråga som då inte fanns i de flesta etablerade partiernas program.

Hon var själv sjukskriven på grund av utbrändhet och upplevde arbetet inom Fi som en möjlighet att förändra vardagen för andra i samma situation.

Hon berättar att hon redan innan partiets lansering kontrollerade med läkare och Försäkringskassan i hennes hemort Arboga om hon som sjukskriven kunde delta i arbetet inom Fi. Då fick hon ett positivt besked, men bara dagar efter lanseringen uppmärksammar samtliga granskade tidningar, förutom Svenska Dagbladet hennes sjukskrivning. Aftonbladet skriver bland annat en artikel under rubriken ”Utbrändhet är ett påhitt”. – Jag kände mig väldigt utsatt. Framfö-

rallt kvällstidningarna jagade mig både dag och natt, och till slut gick Försäkringskassan på det som skrevs och vände kappan efter vinden, berättar Susanne Linde.

Hon berättar också att hon själv upplevde det som omöjligt att bemöta kritiken i kvällstidningarna och fick rådet av partikamrater att ignorera journalisterna. Något som också det kritiserades, främst i kvällspressen. Till slut resulterade rapporteringen i att hon förlorade sitt jobb. Hon har kontakt Pressens Opinionsnämnd men fått beskedet att hon hade möjlighet att bemöta kritiken mot henne vid publiceringstillfället och därför inte kan göra en anmälan. Susanne Linde har också ansökt om skadestånd hos JK.

Men hon påpekar att hon var långt ifrån den enda representanten för Fi som drabbades av medierapporteringen. – Ja, det var ju absolut inte bara jag. Det var ju även bland annat Tiina [Rosenberg]. Journalister sa till mig att de var överlyckliga över att vi hade knutit henne till oss eftersom hon var en sån ”krutdurk”.

Det var också bråket med just Tiina Rosenberg som ledde till att Susanne Linde lämnade Fi (för att senare återkomma). Hon berättar att det fanns brister i hur Fi hanterade media, något som påverkade en mediebild som hon delvis beskriver som att journalister ville ”trycka till Fi”. – Men många av oss var helt gröna i mediasammanhang. Mycket av det Tiina Rosenberg gjorde var inte bra. Men man ska komma ihåg att hon var också lika grön.

Susanne Linde menar att den personfokusering som fanns i rapporteringen kring Fi gjorde att det inte gick att driva de faktiska politiska frågorna på det sätt partiet ville. Hon själv upplevde till en början medieuppmärksamheten som positiv och att folk ville ha ett parti som ”rörde om i grytan”. Men sedan förändrades uppmärksamheten. – Man ville driva allt till sin spets, det blev helt enorma proportioner och man rapporterade väldigt mycket om interna diskussioner. Till slut glömde alla bort sakfrågorna. ■

SOVJETISK AFFISCH inför internationella kvinnodagen 1932. Texten lyder: ”8 mars är dagen för de arbetande kvinnornas uppror mot kökslaveriet. Säg nej till hushållsarbetets förtryck och materialistiska ideal”

HISTORIEN BAKOM KLIPPDOCKAN

Jan Huss var nattchef på Aftonbladet när han fick uppdraget att göra en illustration av en feministisk klippdocka. En teckning som fick utstå kritik från feministiskt håll.

AV: Per-Ola Mjömark

När Jan Huss slutade jobba på Aftonbladet hade han varit anställd i 11 år. Numera är han chefredaktör för tidningen Ny Teknik. I ett halvårs tid gjorde han illustrationer för Aftonbladet, däribland den omdebatterade klippdockan. –Alla teckningar som jag gjorde på tidningen under den tiden var i samma stil, det handlade om illustrerade fördomar, berättar han. Under den aktuella perioden när klippdockan blev publicerad tjänstgjorde Jan Huss som nattchef på redaktionen. –Klippdockan gjorde jag klockan åtta kvällen innan den skulle gå i tryck, då hade jag haft en vecka på mig att bli klar. Det är inte så att jag har haft en strategi, snarare gjorde jag den på 40 minuter i panik. Något var tvungnet att publiceras, man kan inte ha ett vitt utrymme i tidningen dagen efter.

Nöjd med illustrationen

Uppdraget att göra illustrationen fick han av den tillträdande debattredaktören på Aftonbladet, Johan Hakelius. –Hakelius var intresserad av provocerande nutidsteckningar. Det är själva

vitsen med en satirteckning. Det ligger i uppdraget att testa gränser och utmana, förklarar Jan Huss. Någon ånger känner han dock inte över publiceringen. –Jag tycker det är en jättefin teckning, även om det var lite klantigt av mig. Jag är fortfarande road av uppståndelsen.

Inte så mycket kritik

Eftersom Jan Huss var nattchef och rutinerad på tidningen hade han förtroende att bedöma själv var gränserna skulle gå, om klippdockan skulle publiceras eller inte. Men någon större intern kritik tycker han inte att han fått för publiceringen. –Jag hade fått uppdraget av höga chefer, och Johan Hakelius var vid den här tiden påläggskalv på tidningen. Därför var det inte så många som kommenterade det. Samtidigt så finns alltid en skara folk på redaktionen som letar skäl till att inte tycka om sin egen tidning, säger Jan Huss utan att gå närmare in på detaljer. Det var heller inte så många utomstående som hörde av sig med kritik som man kan tro. Helt tyst var det dock inte. –Externt fick jag en del mejl, men det var blandade reaktioner. Det var

obehagliga ryggdunkningar av person som jag inte alls ville vara på samma sida med. Och lite blängande blickar från andra, förklarar han. Även tidningen Ordfront gav mothugg. –De gjorde en anti-Jan Hussteckning efter att Aftonbladet tryckt klippdockan. Som om de visste vem jag var. De drog slutsatsen att min teckning var mot Fi och att något liknande skulle jag aldrig ha gjort mot Junilistan. Men faktum är att jag veckan innan gjorde just en teckning där jag satte upp en strumpsticka i rumpan på Nils Lundgren och gjorde om honom till en vindflöjel. Hade jag gjort det med den feministiska klippdockan så hade det varit att gå över gränsen.

Har dragit lärdom

Jan Huss tycker att hans illustration blev missförstådd. –Schyman viftade med den i TV någon debatt. Hon använde teckningen på ett orättfärdigt sätt. Det var inte meningen att den skulle tolkas så. Det var inte mitt mål att göra en teckning som skulle väcka ett sådant anstöt i feministiska kretsar. Det handlade om

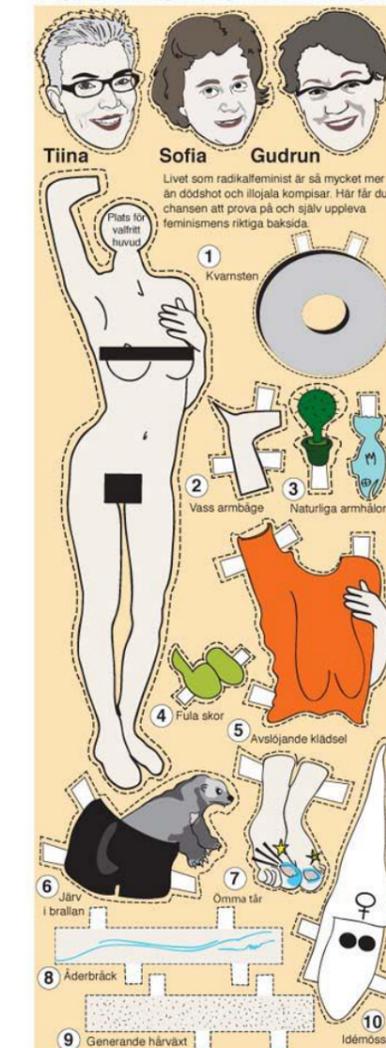
Gudfaderns bokklubb

allmänna fördomar. Jag gjorde en illustration om att folk tycker att feministerna är galna. Jag kommer nog få igenkännande kommentarer från feministiskt håll trodde jag, "precis så som Jan Huss har ritat är bilden som folk har av oss". Min naiva föreställning och förvän-

tan var att få någon sorts uppskattning av feministerna. Det var korkat. Idag tycker dock Jan Huss att han är en erfarenhet rikare. –Min slutgiltiga lärdom är att man inte behöver ta saker på så förbannat stort allvar. Folk säger vad fan de vill i alla fall. ■

Prova livet som radikalfeminist

FBI-profil: Så fungerar "elitfeminist-hotaren"

All samlad erfarenhet visar att personen som hotar elitfeministerna är en vettlös galning helt utan självbevarelseinstinkt. Därför har följande där-profil dammsuggats av:

- Ater slarvigt tillagad kyckling.
- Delar gryt med en ADHD-grävling.
- Har Goran Hägglund-dräkt i prideparaden.
- Tungkysser hundar i Thailand.
- Smörjer in sig med leverpastej på bulmikerkonvent.
- Åker svarttaxi på fyllan och skryter om sina pengar för chauffören.
- Gillar folkpartisten Jan Björklund.

2005-10-11

46 ARTIKLAR
6 FÖR
11 EMOT

2005-10-19

Efter en lång period av svidande kritik börjar Fi tas på allvar i medierna, och man förekommer allt oftare i rent politiska artiklar. Men snart kommer en händelse som ska definiera partiets historia.

Inträdet i politiken

Ett år före riksdagsvalet 2006 börjar Feministiskt initiativ förekomma allt flitigare i opinionsundersökningarna. Men det är inga positiva resultat som visas upp. Framförallt ställs Fi:s opinionssiffror i förhållande till Junilistan. Ett parti som vid det här tillfället såg ut att ligga ganska jämnt med både Miljöpartiet och Kristdemokraterna.

Under rubriken "Fi:s stöd knappt mätbart" skriver Aftonbladet att Fi tappat så många potentiella väljare att chanserna för partiet är så gott som bortblåsta. Svenska dagbladet publicerar samtidigt en jämförelse av de tre "utmanarpartierna" inför det kommande årets valrörelse. Feministiskt initiativ, Junilistan och Sjukvårdspartiet ställs mot de etablerade partierna som i artikeln bestämd hävdar att nykomlingarna inte fyller något tomrum i den svenska politiken.

Men inte bara partiledningen för de sju riksdagspartierna tillåts kommentera de nya partibildningarna. I en sidoartikel får representanter för de tre partierna ge en kortare kommentar till sina motståndare. Sjukvårdspartiets Kenneth Backgård säger om Fi att "Det har förvånat

mig att man uppträtt mansfientligt och militant". En åsikt som inte bemöts i artikeln av företrädare för Fi eller Svenska Dagbladets egen skribent. Vad som varit militant och mansfientligt i Feministiskt initiativs arbete förklaras inte.

Charlotte Holgersson som forskar i frågor som rör genus, organisation och ledning vid KTH menar att svensk media ofta är motsägelsefull när det kommer till genusfrågor. – Det finns ofta en svårighet i att se kvinnor som legitima ledare, men det finns också de som försöker förändra bilden.

Hon säger också att det finns en latent efterfrågan på fler män i kvinnodominerade organisationer. Mäns roll blir då att representera idealbilden av till exempel en politiker. – Fler män i en organisation höjer dess status, och det finns helt andra villkor för mansdominerade organisationer. Bilden av vad som är en politiker har så klart präglats av dem som innehaft de synliga positionerna tidigare.

Fi förlorar en förgrundsfigur

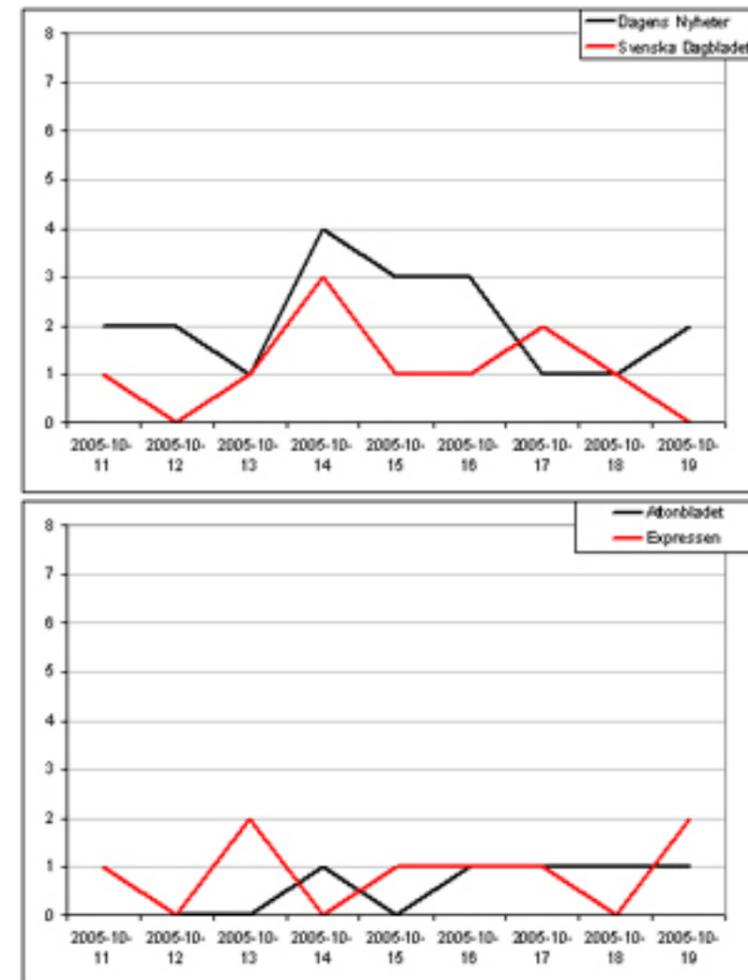
Den 11 september publicerar samtliga undersökta tidningar uppgifter om att

Tiina Rosenberg kan komma att lämna Fi. Precis som tidigare när Tiina Rosenberg förekommit flitigt i medierna är det nästan bara Dagens Nyheter som publicerar en faktisk intervju med henne. De bakomliggande anledningarna till att en av Fi:s allra viktigaste medlemmar är på väg bort sägs i samtliga tidningar dels vara de hot som hon mottagit samt anklagelser om fusk i hennes akademiska karriär.

Det var statsvetaren Johan Tralau som i tidskriften Axess anklagade Tiina Rosenberg för att ha plagierat delar av sin bok *Byxbegär* från år 2000. I Dagens Nyheter's artikel den 11 oktober hävdar både Tiina Rosenberg och Kåre Bremer, rektor vid Stockholms universitet att något plagiat inte förekommit. Tiina Rosenberg hävdar att hon ser plagiatanklagelserna som en del i den negativa kritik som nyligen riktats mot henne.

Också Willmar Sauter, professor i teatervetenskap vid Stockholms universitet försvarar Tiina Rosenberg. I en debattartikel i Expressen skriver han att Johan Tralaus kritik i själva verket var ett sätt att angripa Feministiskt initiativ och att något plagiat inte förekommit.

Anklagelserna följs, den 15 okto-

Antal artiklar om Fi i de undersökta tidningarna under perioden.

ber, upp av Johan Tralau på Expressens debattsida under rubriken "Här är ju ännu fler plagiat, Tiina". Men då har Tiina Rosenberg redan lämnat Fi.

Att hitta en ersättare

Efter att Tiina Rosenberg lämnat Fi:s styrelse tar Lotten Sunna över. Hon har tidigare arbetat som journalist och företagare och många ser nysatsningen som en möjlighet för Fi att tvätta bort den vänsterstämpel som tidigare präglade partiet. Något som uppmärksammas relativt flitigt i medierna.

Expressen skriver också att "källor i kretsen kring Fi" hävdar att Gudrun Schyman ser sig själv som ohotad ledare för Fi efter Tiina Rosenbergs avhopp. Något som självklart dementeras då hon tillfrågas av Expressens journalister, istället menar hon att Lotten Sunna är en utmärkt ersättare för Tiina Rosenberg. Under denna septembervecka förekommer två artiklar som på ett tydligt sätt

försvarar Feministiskt initiativ i svallvågorna efter Tiina Rosenbergs avhopp. I Aftonbladet skriver Åsa Petersen på ledarplats under rubriken "Kriget mot feminismen" om hur Tiina Rosenberg varit "antifeministernas främsta måltavla". Och på DN Debatt uttalar sig både medieforskare och samhällsdebattörer kring vad man anses vara en orättvis mediebehandling av Fi. Bland annat kritiseras återigen Aftonbladets publicering av Jan Huss klippdocka samt att företrädare för Fi inte själva fått komma till tals i medierna.

Åsa Petersen berättar själv om varför hon skrev sin ledare. "När Tiina Rosenberg hoppade av feministiskt initiativ var det kulmen på en hetsjakt på henne. Samhällsdebatten var uppenbarligen inte redo för en quefeminist som tog sig ton, att koppla samman könsrättvisor med etnicitet, könsrättvisor och sexualitetsrättvisor sågs inte med blida ögon. Vi på Aftonbladets ledarsida såg det som en backlash för

feminismen. Därför skrev jag ledaren."

Hon menar också att mediebilderna av Feministiskt initiativ var orättvis och att den ibland "slog över i ren sexism". Att bilden som gavs av Fi i medierna var just orättvis är något som många av de man idag talar med håller med om. Åsa Petersen pekar också på något som många andra, både journalister och representanter för Fi, menar var en del i skapandet av mediebilderna.

"Vissa feminister bidrog till den osakliga mediebilderna, gjorde en del självmål. Ebba Witt Brattström var till exempel inte helt saklig när hon kritiserade Tiina Rosenberg."

Representanterna för Fi, som många aldrig hade haft med media att göra, fick helt plötsligt uttala sig som politiker. Något som ledde både till missförstånd och en rapportering som blev bra mycket mer penetrerande än i fallen med de etablerade partierna. ■

40 MINUTER MED TIINA

Hon har kallats rikshäxa och rabiät, och var en av Feministiskt initiativs förgrundsfigurer. Två år senare är Tiina Rosenberg fortfarande lika rättfram som alltid.

AV ERIK THYRELL

Tiina Rosenberg är professorn i genusvetenskap som innan tiden i Feministiskt initiativ var känd som en uttalad queerförespråkare som inte drog sig för att dela med sig av sina åsikter. 2003 sommarpratade hon i P1, men det var först med Fi som hon blev den rikskändis hon är idag.

– Ingen av mina vänner eller gamla doktorandkollegor begriper den bilden av mig. De ser mig bara som Tiina. Inte som den sociala konstruktionen Tiina Rosenberg. Det är som att hon går bredvid mig, lite som att vi är bekanta med varandra. När hon ser tillbaka på tiden som talesperson för Fi berättar hon att hon drabbades av "ett naivt hopp". – Det visades igår att det blev realitycheck. Jag hade alldeles för stora förhoppningar.

Hon berättar att det var omöjligt för henne att arbeta i ett parti där flera politiska ideologier skulle samlas. Att Fi ville ignorera den klassiska höger/vänsterpolitiken ser Tiina Rosenberg som ett misstag. Eftersom hon själv kommer från en frihetlig socialistisk bakgrund såg hon det som en omöjlighet att stödja förslag som vanligtvis kom-

mer från den politiska högerkanten.

– Det föll mig aldrig in att Fi inte skulle vara ett vänsterparti.

Med hennes queera perspektiv på samhällsförtrycket menar hon att också klassfrågan måste få plats i ett parti som ska arbeta med feministiska frågor. Hon tar också upp Ebba Witt-Brattström, en av de andra Fi-profiler som fått stort utrymme i media. Hon kritiserade Tiina Rosenberg i många olika mediekanalet och anklagade Tiina Rosenberg för att ha kallat kvinnor som ligger med män för "könsförrädare". Ett uttalande som skulle ha funnits inspelat, men någon inspelning existerar inte, och Tiina Rosenberg menar att påståendet är helt felaktigt. Hon menar också att bakgrunderna till mediebråken var meningsskiljaktigheter, något som kunde ha förhindrats med hjälp av ideologisk diskussion inom partiet.

– De ideologiska åsiktsskillnaderna förkroppsligades. Det var egentligen inga personliga strider inom Fi.

Det fanns helt enkelt inte plats för alla politiska åskådningar inom ett och samma parti. Att Ebba Witt-Brattström lämnade partiet ser hon som en

självklarhet. Bland annat eftersom Fi, ett parti med en uttalad antirasistisk agenda, inte kunde ha företrädare som uttalat sig för språktest för invandrare.

Tiina Rosenberg är också kritisk mot den svenska vänsterpolitiken. Både den som återfinns i den etablerade partipolitiken och inom de sociala rörelserna. – Den institutionella vänstern är livrädda för aktivisterna. De slår sönder bilden av den vita, manliga arbetaren.

En rädsla som är befogad i den ouppdaterade parlamentariska politiken, men i den sociala vänsterrörelsen menar hon att det också finns en rädsla för det icke-maskulina. – Alla de här unga vänsterkillarna gör precis som deras pappor gjorde i min generation. Det finns inte en enda vänsterbög. Du behöver inte leta speciellt länge för att hitta en vänsterflata, men jag lovar att du inte hittar några vänsterbögar.

När Tiina Rosenberg lämnade Fi hade hon gått igenom flera vågor av kritik och även anklagelser om att hon skulle ha plagierat sin bok *Byxbegär*. Hon berättar att det är omöjligt att berätta om

hur hon själv upplevde mediernas arbete, eftersom hon tycker att man inte kan förstå känslan om man inte varit med om det själv. Men en sak är klar, på frågan om hur mediebevakningen påverkade det politiska arbetet inom Feministiskt initiativ och för hennes som person, svarar hon kort och gott: – Den omöjliggjorde det.

Så här två år efter hennes tid i Fi menar Tiina Rosenberg att det fanns faktorer som kunde ha underlättat hanteringen av mediernas bevakning. – Jag fick ett felaktigt råd. Och jag har pratat med andra som varit med om mediedrev som har fått höra samma sak. Att man ska ligga lågt tills det blåser över. Jag borde ha trätt ut direkt och dementerat uttalanden som inte stämde. Ett mediedrev blåser inte över.

Många av de representanter för Fi som man talar med idag menar att en försvårande omständighet i relationen med media var att de inte var medietränade och att många aldrig hade arbetat inom politiken tidigare. Men Tiina Rosenberg tror inte att medieträning skulle ha varit

någon tillgång för henne personligen.

– Även om jag skulle ha medietränats skulle jag alltid ha mitt rättframma sätt kvar. Jag tycker att vi i politiken ska vara helt ärliga.

Nu när hon har dragit sig tillbaka från politiken upplever hon att den rättframheten som sågs som ett stort problem i Fi stället är en tillgång. När hon talar i olika sammanhang ingår det nästan alltid när hon presenteras och det gör att folk lyssnar.

Att mediernas bevakning av Tiina Rosenberg fick effekt är det ingenting i sig. Nästan över en natt gick hon från att vara känd i akademiska kretsar till att vara Fi-Tiina, en arg, manshatande, akademikerflata. Och än idag är det hon som är ansikte många sätter på Feministiskt initiativ. – Hela den här Fi-grejen gjorde mig till rikskändis. Och jag är den enda som förknippas med Fi nu, trots att jag har lagt av.

Med det nyvunna kändisskapet kom både fördelar och nackdelar. Att vara känd för att säga vad man tycker har sina fördelar, men Tiina Rosenberg berättar att det finns många förväntningar på henne som inte funnits tidigare.

– Idag kan jag inte vara riktigt avslappnad när jag träffar nya människor. Det finns ju de som blir besvikna när jag inte öppnar munnen och sprutar eld.

Under tiden i Fi, med dödshot, kritik och interna konflikter, berättar hon att hon blev väldigt röd när folk hörde av sig och menade att hon blivit orättvist behandlad. Även många som inte delar hennes politiska åsikter.

– Det finns ju alltid trots allt folk som har ett visst rättspatos.

Idag arbetar Tiina Rosenberg vid Lunds universitet, men håller också många föreläsningar utanför universitet och talar vid olika sammankomster. Under vår intervju berättar hon att hon snart ska åka till Malmö och föreläsa för en grupp genuspedagoger. Sedan ska hon snabbt kasta sig på X2000 och åka tillbaka hem till Stockholm. – Det är inte alltid så glamoröst att vara Tiina Rosenberg, avslutar hon. ■

MER ÄN BARA ETT FEMINISTISKT INITIATIV?

Fi bestod redan vid partiets lansering av en brokig skara feminister med olika bakgrunder. Och vissa av dem menade att det var dags att förändra den svenska feminismen.

AV: Erik Thyrell

– Det fanns en falsk enhetsbild av feminister. Den sprack helt när Fi kom. Så säger Tiina Rosenberg, kanske den Fi-medlem som stack ut allra mest när partiet var i hetluften. Men hon var långt ifrån ensam om att vilja förändra den feministiska politiken.

Två av de fem styrelsemedlemmar som deltog på presskonferensen när Feministiskt Initiativ lanserades den fjärde april 2005 var Tiina Rosenberg och Monica Amante. Medan Tiina Rosenberg snabbt hamnade mitt i de allra stormigaste delarna av medierapporteringen förde Monica Amante en förhållandevis anonym existens inom Fi. Det finns dock något som förenar de båda. Det var framförallt dessa två personer som i Fi:s inre krets kämpade för att föra in nya perspektiv i den feministiska politiken.

I den feministiska antologin Åga Rum skriver Monica Amante om hur hon för första gången träffade Tiina Rosenberg, Gudrun Schyman och andra tunga namn inom den svenska feminismen. Det var

när hon läste grundkursen i genusvetenskap som en av hennes kurskamrater bjöd in henne till ett möte. Man ville föra in hennes synsätt, en antirassistisk feminism, i den svenska rörelsen.

”Jag tittade runt i rummet och konstaterade att jag inte kände någon av de andra mötesdeltagarna förutom min vän, att jag var bland de yngsta på plats, att jag var den enda svartskallen i rummet och att jag dessutom var den enda där som inte hade varit med i tusen olika föreningar sedan tonåren”.

Och så var grunden för Monica Amantes medlemskap i Feministiskt initiativ lagd. Eftersom hon tidigare varit aktivist såg hon Fi som en naturlig förlängning av aktivismen. –Mankanintebarajobbaparlamentariskt, eller bara jobba på gräsrotsnivå. Jag såg Fi som en sorts parlamentarisk aktivism.

Tiina Rosenberg var redan innan tiden i Fi känd som en uttalad queerfeminist, då främst bland dem redan initierade. Det var först när hon gick med i partiet som Sverige på bred front

fick upp ögonen för henne. Nu två år senare tror hon inte att det finns någon plats för queera perspektiv i den svenska parlamentariska politiken. Hon menar att queer hör hemma i de sociala rörelserna. Rörelser som är mer förändringsbenägna än ”mainstreampolitiken”.

– Politiken är väldigt pragmatisk. Där är det kvinnor och män, straighta och homosexuella. Trans har de inte tänkt på och bi vet de inte vad det är.

Trots att hon anser det finnas ett viktigt tänkande i den klassiska könsrollsdebatten, som hon själv tycker ”dog redan på 60-talet”, menar hon att resonemangen måste fördjupas. Visst finns det en könsmaktsordning och visst tjänar kvinnor mindre än män, men hon menar att förtrycken i samhället måste diskuteras ur fler synvinklar än så. Lesbo- och homofobi, rasism och klassförtryck är enligt Tiina Rosenberg faktorer som måste få ta plats i diskussionen. – Fi skopade ur klassfrågan, till slut fick de en stämpel som ett medelklassparti.

Hon tror också att Fis ovilja att pla-

cera sig på en höger/vänster-skala kommer att skada partiet i kommande val. De som står till vänster kommer inte att våga lägga sin röst på Fi, de kommer istället rösta på något av vänsterpartierna för att få bort alliansen.

Monica Amante berättar, även om hon inte är fullt lika kritisk som Tiina Rosenberg, också om vissa svårigheter med att föra in nya perspektiv i en organisation med en så pass stor bredd av medlemmar. – I början var det väldigt svårt. Det fanns ju människor från olika bakgrunder och med helt olika feministiska inriktningar.

Hon menar att svårigheterna främst berodde på en generationskillnad mellan de feminister som banat väg på 70-talet och den yngre generationen. De äldre feministerna såg ibland den yngre generationens vilja att föra in nya perspektiv som dold kritik, men efter att man ”kom över tröskeln” blev det lättare. – Det blev en aha-upplevelse för den äldre generationen i Fi. ■

2006-03-02

14 ARTIKLAR
0 FÖR
9 EMOT

2006-03-14

Efter att Maria Carlshamre tagit plats i Fi får hon på många sätt fylla det medieutrymme som stått tomt sedan Tiina Rosenbergs avhopp ett halvår tidigare. Media välkomnar det nya radarparet.

Fi får ett tillskott

I mars månad 2006 får Feministiskt initiativ ännu ett tungt namn från den politiska högerkanten på sin riksdagslista. Då före detta folkpartisten och EU-parlamentarikern Maria Carlshamre ansluter till partiet. Hon får nästan omgående plats nummer två på riksdagslistan, efter Gudrun Schyman.

Maria Carlshamre har tidigare varit i medialt blåsväder då hon ett halvår tidigare dömdes till dagsböter och villkorlig dom för bokföringsbrott. Tillsammans med Gudrun Schyman, som tidigare dömts för skattebrott, pekas de två ut som Feministiskt initiativs brottsliga toppolitiker. Något som resulterar i rubriker både i Aftonbladet ("Eko-bovar leder parti") och Expressen ("Brottslingarna som ska leda Fi"). Faktumet att de båda dömts för ekobrott tas också upp i både Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter, men får inte alls lika stort utrymme som hos kvällstidningarna.

Expressen publicerar också en debattartikel på sina kultursidor under rubriken "Offret som makthavare". I artikeln menar författaren, kulturjour-

nalisten MarieLouise Samuelsson, att både Gudrun Schyman och Maria Carlshamre framställt sig själva som offer för att minska den PR-mässiga effekten av deras tidigare brottsliga handlingar.

"Ja, offerrollen är populär, om än vanskelig ur feministisk synpunkt. Det kan ju låta som om kvinnliga politiker inte kan handskas ens med sina egna pengar. Så varför inflytande över offentliga medel?", skriver hon.

Kritiken mot Carlshamre

Maria Carlshamre är utan tvekan fokus för medierna när man rapporterar om Feministiskt initiativ under den här perioden. Förutom de många djupdykningarna i hennes tidigare bokföringsbrott gräver man också fram nya potentiella skandaler. Aftonbladet skriver bland annat under rubriken "Akut läge då tog hon hjälp av syrran" om hur Maria Carlshamre, efter upprottet med folkpartiet anställt sin syster för att hjälpa till med rekrytering till hennes kansli samt att bygga upp en ny hemsida.

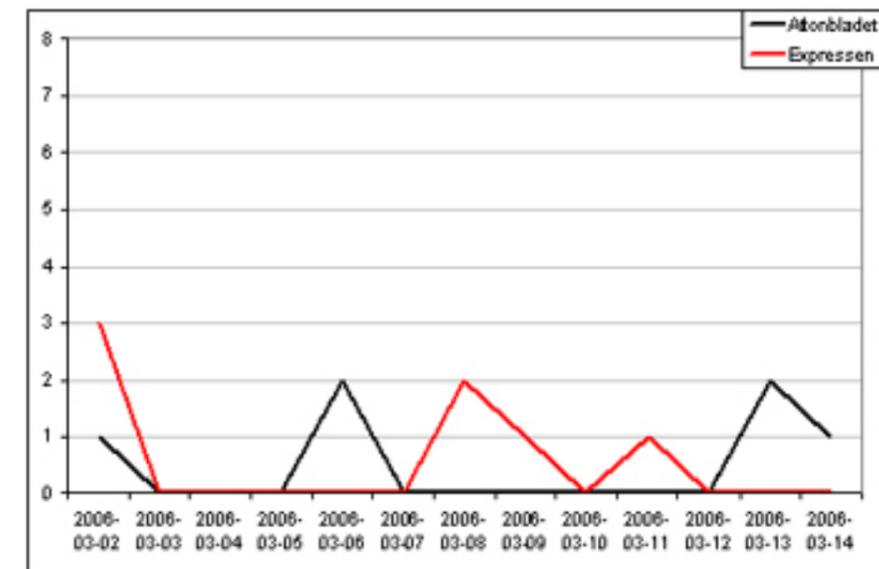
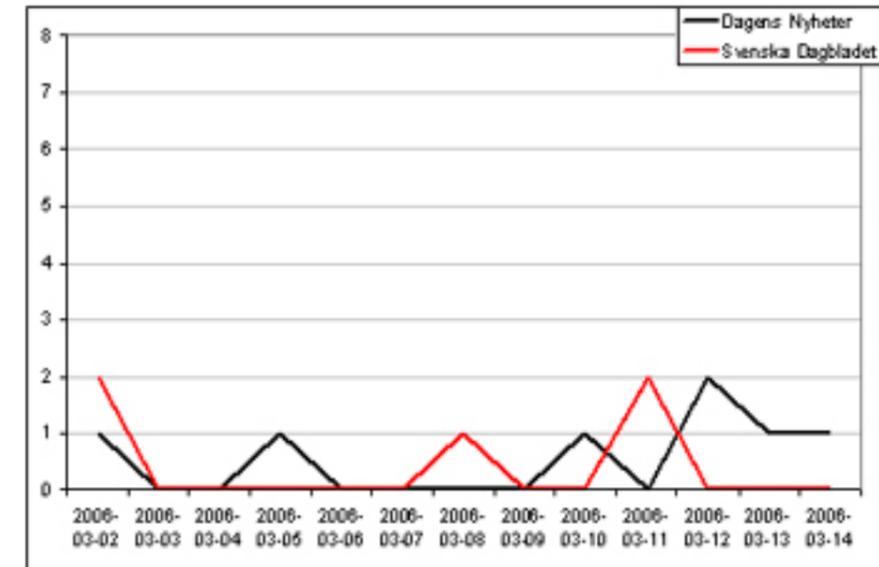
Att hon anställt sin syster är inget som Maria Carlshamre förne-

kar, och eftersom det inte är olagligt att anställa ett syskon är det svårt att utläsa motivet bakom artikeln.

Gunilla Jarlbro, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet menar att granskningen av Fi många gånger var bristfällig. Hon gör en jämförelse med Junilistan, som lanserades ungefär samtidigt som Fi. – Fi var ett gäng galna kvinnor som bråkade, du fick aldrig reda vad de ville politiskt. Junilistan som bestod av framförallt gubbar fick uttala sig på ett helt annat sätt. Det var aldrig någon som frågade dem varför deras parti bara innehöll pensionerade herrar.

Det nya radarparet

Efter att Maria Carlshamre tagit plats i Fi får hon på många sätt fylla det medieutrymme som stått tomt sedan Tiina Rosenbergs avhopp ett halvår tidigare. Och media välkomnar det nya radarparet. Under rubriken "Nu blir det drag under pumpsen" skriver Aftonbladet en artikel där man jämför Feministiskt initiativs satsning med valrörelsen 1991 då det folkliga Ny Demokrati lyckades ta

Antal artiklar om Fi i de undersökta tidningarna under perioden.

sig in i riksdagen. Men jämförelsen med andra uppstickarpartier är inte vad som kommer upp när man talar med Maria Carlshamre och Gudrun Schyman. Några av de frågor som ställs är: "Är ni alltid lika kaxiga, gråter ni aldrig över kritiken?", "Feminismen har fått skamfilat rykte och känns inte så het längre. Vad ska ni göra åt det?" och "Ni är båda måna om utseendet. Är det viktigt i politiken?"

I sin bok *Medier, genus och makt* från 2006 skriver Gunilla Jarlbro bland annat om mediebilderna av Gudrun Schyman. Hon menar att kvinnliga politiker, i högre utsträckning än sina manliga kollegor beskrivs som uppmärksamhetsökande.

"Hur man än letar i mediearkiv är det svårt att hitta en artikel som ens antyder

att en manlig politikers yttersta önskan skulle vara att synas i medierna. Manliga politiker har politiska åsikter och kvinnliga politiker har snygga ben, eller inte snygga ben. Att fokusera på yttre attribut hos kvinnliga offentliga personer hör med andra ord till rutin hos medierna."

En annorlunda granskning

I en brittisk studie från 1997 av Annabelle Sreberny-Mohammadi och Karen Ross tillfrågas 22 kvinnliga brittiska parlamentsmedlemmar om hur de upplever mediebevakning. Samtliga menar att de behandlas allt sämre i medierna och att deras utseende, civila status etcetera behandlas mer frekvent än deras faktiska politiska åsikter.

Gunilla Jarlbro menar att när medierna ville granska Fi hamnade fokus återigen på yttre attribut, eller politiska förslag som var lätta att göra sig lustig över. Fis egentliga politiska agenda kom aldrig in i medierna, och granskades inte heller på någon särskilt bred front. Hon menar att istället för att fokusera på partiets agenda såg medierna Tiina Rosenbergs snaggade frisyra som "det största hotet mot demokratin".

– Det här var ingen granskning. Det är väl klart att politiska idéer ska granskas och stötas och blötas i media, med när man fokuserar på en politikers frisyra – det kallar jag inte för granskning. ■

MOTSÄTTNINGAR SÄLJER

Feministiskt initiativ fick mycket mer negativ kritik än Junilistan enligt en undersökning från företaget Observer. Journalistikprofessorn Kent Asp tycker att kvällspressens rapportering var ett lågvattenmärke.

AV: Per-Ola Mjömark

I början av 2004 bildades Junilistan. Fyra månader senare hade man lyckats att ta tre av de svenska mandaten i europaparlamentet. Mindre än ett år därefter steg Feministiskt initiativ fram på den politiska arenan. Två partier som beskriver sig själva som varken höger eller vänster.

Och om man tittar relativt ytligt på partierna så finns det flera beröringspunkter sinsemellan. Båda var relativt nybildade. Båda hade tydlig fokus på enskilda frågor, därmed inte sagt att de var enfrågepartier. Men ändå behandlades Junilistan och Feministiskt initiativ olika i medierna

Medieundersökning

Medieanalysföretaget Observer gjorde för DN:s räkning en undersökning om hur Fi skildrats i de största svenska dags- och kvällstidningarna från december 2004 till september 2005. Man kom till slutsatsen att en tredjedel av bevakningen varit negativ. I samband med bildandet var rapporteringen mer positiv. Därefter hamnade fokus på interna stridigheter.

Jämfört med Fi har Junilistan fått utstå en tredjedel så mycket kri-

tik. Delvis kan detta bero på det positiva resultatet man lyckades att uppnå i valet till Europaparlamentet. Samtidigt så fick Feministiskt initiativ mycket mer uppmärksamhet än andra småpartier inför riksdagsvalet 2006. Detta trots att man hade ungefär samma röstetal som det nystartade Piratpartiet, med Rick Falkvinge som partiledare.

Personfokuserad journalistik

Till stor del beror detta på att Feministiskt initiativ hade alla ingredienser som en journalist går igång på. Det menar Kent Asp som är professor i journalistik på JMG i Göteborg. –Journalister älskar motsättningar inom en rörelse, det är som livsluft för en journalist. Dessutom hade många i organisationen hög profil. Men det betyder inte att det alltid var korrekt rapportering. Den hade oerhörda brister, påpekar han.

Kent Asp menar att mycket i dagens medierapportering kretsar kring enskilda personer. –Journalistiken är personfokuserad. Hela Fi har byggts upp kring kända personer såsom Gudrun Schyman och

Ebba Witt-Brattström. Själva idén har varit att vara medieanpassade och ha med kända personer som kan tala för sig. Samtidigt har man haft en brist på kunskap om hur medier fungerar och det förvånar mig. Om man kan någonting om hur medier fungerar kan man inte vara förvånad efteråt när det blir en sådan uppmärksamhet. Jag tycker det är märkligt att man bjöd medierna på det.

Att Fi kopplades väldigt mycket till HBT-frågor kan ha lagt grunden till de dåliga röstetalen. Det är det grundläggande problemet som Fi alltid kommer att ha tamps med, menar Kent Asp. –Det var det strategiska misstaget och Tiina Rosenberg blev en symbol för detta.

Kvällspressen sämst

Att Fi fick en särskilt ogynnsam behandling kan man dock inte säga. Däremot kan man diskutera om rapportering innan valet var rimlig, menar Kent Asp.

Det var en period då Fi fick en väldigt negativ publicitet. Under sista valrörelsemånaden fick Fi däremot inte så mycket negativ behandling. –Rapporteringen i framförallt kvälls-

pressen framstår i många fall som ett lågvattenmärke. Det kan till och med som absolut inte sympatiserar med Fi nog tycka. Det var en dålig journalistisk Och det var själva grunden

till att det inte gick bra i valet. Feministiskt initiativ sågs till en början som något som kunde hjälpa kvinnor. De händelser som varit i fokus på mediernas agenda under hösten 2005 gav dock parti-

et mycket negativ publicitet. Månspekulera i om detta har stärkt den rådande ordningen eller gjort något åt den koppling som finns mellan makt och kön. ■

2006-09-03

56 ARTIKLAR
2 FÖR
10 EMOT

2006-09-20

Riksdagsvalet närmar sig, och naturligtvis intensifieras även den politiska bevakningen. Jane Fonda kommer till Sverige när Feministiskt initiativ försöker att mobilisera sina väljare.

I september 2006 så närmar sig det svenska riksdagsvalet med stormsteg. Två veckor innan valet skriver Expressen att alla siffror pekar på att Fi kommer att hamna "långt utanför maktens korridorer". Ändå är hon en vinnare enligt tidningen. Eftersom hon är över 50 år och suttit mer än tolv år i riksdagen ger inkomstgarantin henne maximalt drygt 2,6 miljoner fram tills hon fyller 65 "utan att lyfta ett finger". Sedan väntar riksdagens ålderspension på maximalt 15 628 kronor i månaden. "Det lilla partiet tyngs av sin dåliga ekonomi, men på Gudrun Schyman kommer det inte att gå någon nöd" förklarar tidningen.

Stor rapportering

Dagens Nyheters väljarundersökningar berättar om hur Feministiskt initiativ tillsammans med Junilistan, Piratpartiet och pensionärspartiet SPI ligger kring en halv procent var av väljarstödet. Ledarskrubenten Peter Wolodarski påpekar bland annat att detta "mikroskopiska stöd" inte är någon nyhet. Ändå har rapporteringen av Gudrun Schymans rörelse "liknat bevakningen av ett tioprocentparti, med avgörande inflytande över svensk

politik". Han konstaterar att dagen efter valet kommer mediernas baksmälla. Kent Asp, professor i journalistik på JMG, bekräftar att Feministiskt initiativ syntes i medierna. – De fick inte jättestor uppmärksamhet, men de fick mer än till exempel Sverigedemokraterna, förklarar han.

Poströstning och val

Expressens sportkrönikör Mats Olsson skriver en uppmärksam krönika om varför han redan har poströstat på Fi. Även om det har varit en del "stolligheter" så menar han att det är det enda partiet som vågar diskutera varför just män måste ställa till så mycket jävelskap. "När feminismen i dag ifrågasätts, förlöjligas och till och med håller på att montera ner sig själv behövs ett parti som Feministiskt initiativ mer än nånsin. De har fått min röst."

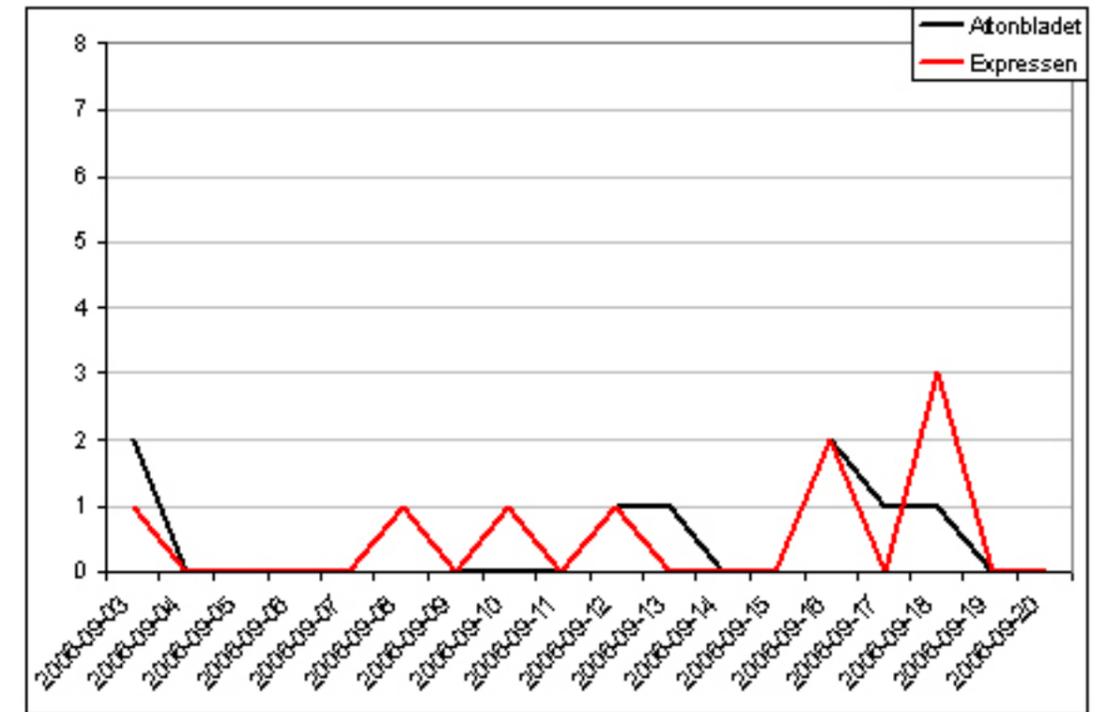
Expressen berättar om Gudrun Schymans hopp om att komma igen i valspurt. Filmstjärnan Jane Fonda har gett sitt stöd till Fi. Bland annat så talar hon på Sergels torg i Stockholm tillsammans med Gudrun Schyman under ett möte. -Fi får till skillnad från riksdagspartierna

inga pengar för sin valkampanj. De har ignorerats och fått jobba sig upp från ett rejält underläge. Vad jag kan bidra med är att Fi:s frågor får mer uppmärksamhet, berättar Jane Fonda i Svenska Dagbladet. Aftonbladet berättar att "när hon ser Lars Leijonborg ryser hon till. Han ser ut som att han tycker om att ge smisk, säger Jane Fonda." Dagens Nyheters Niklas Ekdal förklarar att när Jane Fondas ex-make Ted Turner vann kappseglingen Americas Cup 1977 bjöd det svenska laget på brännvin. Mediemojulen svepte hela flaskan, drog upp skjortan till halsen och skrek "visa patarna" åt några kvinnor. "Samma talibaner här som där", konstaterar han kort.

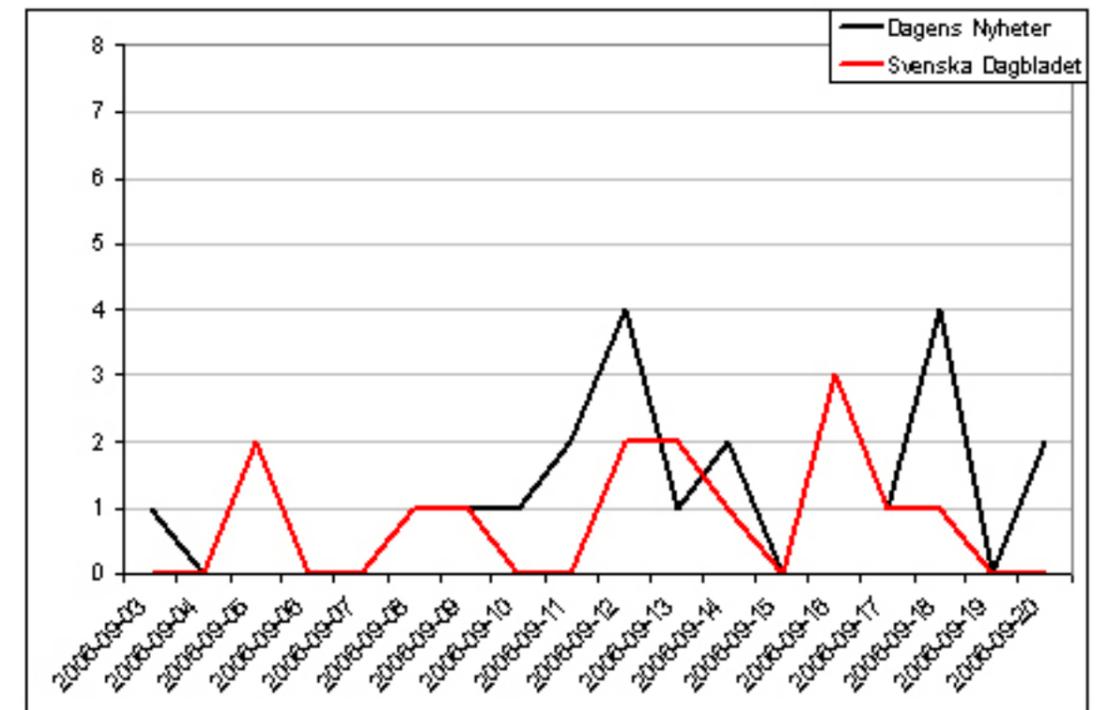
Upprop

Under den här perioden har ett sextiotal kulturarbetare, bland andra Mikael Persbrandt, Jerry Williams, Anne-Lie Rydén, Lasse Brandeby, Ola Magnell och Ulla Skoog, skrivit på ett upprop från Alliansfritt Sverige, ett partipolitiskt obundet nätverk. Målsättningen är att den borgerliga alliansen inte ska vinna valet.

Samtidigt som Fi försöker komma in i riksdagen, så mobiliserar Sverigede-

Antal artiklar om Fi i de undersökta tidningarna under perioden.

Antal artiklar om Fi i de undersökta tidningarna under perioden.

mokraterna sina krafter. Partiet gör sitt bästa val någonsin konstaterar Svenska Dagbladet. Aftonbladet skriver att för Sverigedemokraterna "var det närmare än någraopinionsundersökningarkunnat

visa." De var 59 588 röster från riksdagen. Ofta nämns Fi i samma anda som Sverigedemokraterna, båda hamnar i kategorin benämnd "småpartier" när det skrivs. I en artikel skriven av Gudrun Schyman

konstaterar hon att "Feministiskt initiativ är alltså Sverigedemokraternas politiska motpol. Ställda inför de etablerade partiernas oförmåga – inom helt skilda områden – drar vi helt skilda slutsatser." ■

”DET VAR EN MEDIEMOSNING”

Gudrun Schyman är kritisk till mediernas behandling av Fi. Men hon ser på framtiden med tillförsikt, inte minst tack vare sociala medier.

AV: Per-Ola Mjömark

Kvinnorörelsen befinner sig på defensiva idag. Det märktes bland annat på medierapporteringen under valet menar Gudrun Schyman. Hon är optimistisk inför framtiden, men mediernas bevakning av Feministiskt initiativ får underkänt. –Det var en mediasmosning. Vi var förlöjligade och även våra förslag som vi lade fram förlöjligades, förklarar hon.

Gudrun Schyman menar att det finns ett utbrett kvinnohat och ett feministhat. Rapporteringen var oseriös och medierna saknade i många fall kunskaper. Vad detta beror på finns det inget entydigt svar på, men en tänkbar orsak kan vara hur samhället vi lever i ser ut. –Många är fostrade in i patriarkala strukturer, förklarar hon.

Förakt mot kunskap

Denna missaktning mot feminism är inte bara politisk. Den manifesterar sig även på andra sätt enligt Gudrun Schymans. –Det fanns ett kunskapsförakt, bland annat mot feministisk forskning. Man ville inte ta till sig fakta. Det är ett kunskapsglapp av stora mått hos många.

Mediebevakningen av Fi kretsade mycket kring olika personer. –Framförallt var det mycket fokusering på konflikter. Media älskar kombinationen kvinnor och konflikter. Man blir sedd som en tjatig kärring.

Att det finns interna spänningar i en organisation är inget ovanligt, menar Gudrun Schyman. –Vissa människor kommer alltid att ha ett behov av att politisera sina konflikter. Så ser det ut i varje organisation, inte bara i Fi. Men man måste tillåta att folk har olika uppfattningar, påpekar hon. –Ett politiskt parti är alltid en kompromiss.

Fokus på HBT-frågor

Även de HBT-relaterade frågorna kom att hamna i blickfånget under valbevakningen. Sakfrågorna fick inte alltid lika stort utrymme i pressen. –Det blev fokusering på det. Samtidigt så pratades det till exempel inte om vårt arbetsmarknadspolitiska förslag som vi var överens om. Men HBT-frågorna är alltid med oss, säger Gudrun Schyman. Medierapporteringen kring Fi dalade re-

jält efter riksdagsvalet. Bland annat har man tappat inflytande. Detta kan bland annat bero på att kvinnorörelsen idag upplever en form av backlash. Något som man även kan se utanför landets gränser. –Den är genomgripande och finns i hela Europa. Men jag är optimist. Det är inte en fråga om man ska hålla på med de här frågorna.

Sociala medier viktiga

Även om det kan ta tid, så tänker Gudrun Schyman inte sluta arbeta för det hon tror på. –Det tog 15 år att införa rösträtten i Sverige. Man måste tänka långsiktigt och systematiskt.

När valet till europaparlamentet närmar sig så arbetar organisationen med att få ut sitt budskap på andra sätt. –Vi håller på att jobba fram en mediestrategi. Bland annat så kommer vi att användas av den nya tekniken som finns. Mobilen men även sådana sajter som Facebook kommer att bli viktiga. ■

EFTER VALET KOM MEDIESKUGGAN

Efter valet så försvann Feministiskt initiativ in i en medieskugga. Enligt Gudrun Schyman beror det en avsaknad av intresse för organisationen.

AV: Per-Ola Mjömark

Den politiska bevakningen direkt efter valdagen handlar till stor del om hur allianspartierna vann och intog regeringsställning. Något som inte är alltför uppseendeväckande. När Feministiskt initiativ omnämns är det framförallt i faktarutor som man dyker upp. Det är där man kan lägga information om hur mycket röster de olika småpartierna fick. Fi jämförs med bland annat Piratpartiet och Junilistan. Vi kan här se en begynnande trend som manifesterar sig i en markant nedgång i rapporteringen kring Fi.

Chockterapi

Fi-medlemmen Anna-Klara Bratt skriver i tidningen ETC efter valförlusten om organisationens eftervalsdebatt som man höll. Den stod i "djup kontrast" till den presskonferens då Fi kom ut och då det dignade av press. Hon menar att

den parlamentariska chockterapi Fi initialt tycktes kunna erbjuda förutsatte egentligen allianser över blockgränserna.

Tystnad råder

Feministiskt initiativ förlorar sin mediala dragningskraft. Både kvälls- och dagstidningar slutar i princip att rapportera om organisationen, och det blir märkbart tyst. De nyheter som ändå trycks handlar bland annat om osämjan inom Fi.

Expressen rapporterar att det är kyligare än någonsin mellan de forna Fi-profilerna Tiina Rosenberg och Ebba Witt-Brattström. "Tiina Rosenberg varnar för att hon skulle ge Ebba Witt-Brattström 'en fet smäll' om de träffas", skriver tidningen. Ebba Witt-Brattström säger i sin tur att "jag tror inte att man löser konflikter med våld. Jag har inte stött på henne sedan

jag lämnade Fi, och det ska jag uppenbarligen vara glad över", säger hon och fortsätter: "Tiina gick ut ganska hårt och sa att kvinnor inte ska leva med män. För mig var det en orsak till att jag klev av. Att Tiina sedan har blivit utsatt för ett drev är en annan sak, som jag verkligen beklagar."

Uttala sig

När det kommer till Fi:s behandling i medierna så får representanter i några fall möjlighet att uttala sig. Framförallt är det Gudrun Schyman som syns i pressen. Som taleskvinna och dessutom känd person är det kanske inte så märkligt. Dagens Nyheter har en artikel där valförlusten diskuteras. Bland annat kan man läsa att "Fi startade med bara ett år kvar till valet, påminner Schyman. Partiets organisation och folkbildningsambition fick stå tillbaka för

valrörelsen, och för all bitter debatt i kölvattnet av mediebråket kring Tiina Rosenberg.

Motsatt effekt

I Expressen konstaterar Gudrun Schyman att "både Fi och Junilistan sattes på undantag, mycket för att medierna ville undvika Sverigedemokraterna." Något som hon menar fick motsatt effekt. Sverigedemokraterna stärktes istället för att försvagas. I samma kvällstidning får hon även tillfälle att göra en regeringsförklaring på sidan 4, för att visa hur det hade kunnat se ut om hon blivit statsminister. Bland frågorna som prioriteras märks jämställda löner, individualiserad föräldraförsäkring samt mäns våld mot kvinnor.

Gudrun Schyman tycker själv att Feministiskt initiativ mer eller mindre försvann från mediernas rapportering efter riksdagsvalet. Medi-

erna tappade intresset, man var inte längre ett intressant nyhetsmaterial. Snarare kan man säga att intresset hade falnat ganska markant.

Feministiskt initiativ har idag inte längre den styrkan som man hade innan valet. Då man ett tag var högintressant nyhetsmaterial, befinner man sig idag snarare i periferin. –Vi har ingen maktposition längre. Vi har heller ingen mediekraft, säger Feminis-

tiskt initiativs Gudrun Schyman när vi ringer upp henne.

Folkbildning

Feministiskt initiativ slog fast redan vid starten att organisationen har två ben. Det ena fokuserar på folkbildning, det andra möjliggör att ställa upp i parlamentariska val. Enligt en artikel i ETC har man alltid i första hand ägnat sig åt feministisk folkbildning. Detta är dock något

som inte uppmärksammas i medierapporteringen idag. –Jag tror att det finns ett ointresse. Man är inte intresserad av Fi längre, säger Gudrun Schyman.

2008 så har det dykt upp enstaka rapporter om Fi:s framtida parlamentariska planer. Man kommer att ställa upp i valet till EU-parlamentet nästa år och i valet till riksdag, kommuner och landsting året efter. Eftersom

organisationen inte har någon välfylld partikassa så tänker man använda sig av bland annat Internet. I valet 2006 satsade affärsmannen Claes Decker en miljon kronor på Fi.

Inför extrakongressen genomförde Fi en Sifo-undersökning. Man kom fram till att 38 procent av de tillfrågade ville att partiet ställer upp i valet till Europaparlamentet. ■

AVSLUTNING

Att kritiken mot feministiskt initiativ varit hård, och i många fall orättvis, håller många med om. Några utdrag ur debatten är till exempel "...en så omild behandling i offentligheten att anständighetens gränser stundom passerats" (Yrsa Stenius i Aftonbladet), "[Kritiken] har vuxit ur en betydande feministiskräck och homofobi" (Åsa Petersen i Aftonbladet), "Vissa medier har agerat på ett sådant sätt att även andra kan vädra sina unkna värderingar" (Gudrun Schyman i Dagens Nyheter) och "Ingen fördom verkar vara för grov för mediernas 'granskning' av Feministiskt initiativ" (Petra Ulmanen och Gertrud Åström i Svenska Dagbladet).

Vad är det då som ligger bakom mediebilden av Feministiskt initiativ, när till och med journalister själva anser att den kan betraktas som skev? Går det i dagens Sverige att bilda ett parti som av så många ses som ett "kvinnoparti"? För självklart står inte media på något sätt utanför könsordningen som råder i resten av samhället.

Maud Eduards, professor i statsvetenskap, skriver i sin bok *Förbjuden handling – Om kvinnors organisering och feministisk teori* att de politiska skiljelinjer som finns mellan könen måste "skrivas in i en diskussion om maktordningen". De kvinnliga politikerna har svårare att göra skillnad, eftersom de inte ses som politiska uppstickare, utan snarare som kvinnliga uppstickare. Det är faktumet att de inte är män som skiljer dem från andra politiker, inte att de är politiker med nya infallsvinklar. Det är det här som ligger Feministiskt initiativ i fatet. Både i media och i samhället i stort sågs, och ses, Fi som ett kvinnoparti. Ett parti bestående av kvinnor, som kämpar för kvinnor. Detta trots att Feministiskt initiativ själva gång på gång hävdat att målsättningen för Fi är jämställdhet, jämlikhet och likabehandling. Trots att medierna många gånger stod i vägen för Fi:s möjligheter att få ut sitt po-

litiska budskap fanns det självklart brister inom partiet. Det är naturligtvis svårt att bilda ett parti när de flesta inblandade inte är erfarna politiker. Och visst gjordes det misstag. Men man kan fråga sig hur mycket medieträning Junilistan måste ha haft på sina partiträffar. För där var det ingen som rapporterade om interna bråk, galna uttalanden och hur medlemmar skulle ge varandra käftsmällar.

Men det var inte bara pressen som satte käppar i hjulen för Fi:s planer på en feministisk röst i riksdagen. SVT:s dokumentär *Könskriget* som visades i maj 2005 anses av många vara dödsstöten för Fi. I dokumentären, som senare fälldes för partiskhet i granskningsnämnden, för journalisten Evin Rubar tesen att ROKS, riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer i Sverige, mer eller mindre kidnappar utsatta kvinnor och predikar ur Valerie Solanas S.C.U.M. manifest.

I själva verket hade ROKS medlems-tidning, liksom de flesta andra tidningar, recenserat en nyutgåva av manifestet. Ett citat ur manifestet lyder "Att kalla en man för ett djur är att smickra honom", Evin Rubar valde att se detta citat som en officiell ståndpunkt från ROKS sida. Ordföranden för ROKS, Ireen von Wachenfeldt, fick frågan om man såg män som djur. Hon svarade nej, men att man kan ha förståelse för att kvinnor som utsatts för övergrepp kan känna så. Det här citatet valde Evin Rubar att inte ta med i sin dokumentär, istället visas ett citat där Ireen von Wachenfeldt frågar henne "tycker inte du det?" och syftar då på sitt tidigare uttalande. Eftersom tittarna aldrig fick höra det tidigare citatet lät det för de flesta som att hon hävdade att män var just djur.

Kritikstormen efter *Könskriget* var enorm, och då inte riktad mot den hårdvinklade dokumentären i sig, utan snarare mot de "galningar" som stod i spetsen för ROKS. Ireen von Wachenfeldt

tvingades till slut avgå och dokumentären fick oanade konsekvenser. Helt plötsligt var det Sveriges förenade feminister som ville skära alla män i bitar. Minst sagt ett problem när samtidigt världens första feministiska parti försöker ta sig in i den svenska riksdagen. Fi lyckades aldrig distansera sig från kritiken och till slut var backlashen ett faktum.

Många av de personer vi intervjuat menar att det finns bristande kunskaper inom journalistkåren. För journalisterna själva måste ha en kunskap om genusfrågor för att förändra rapporteringen. Detta är näst intill omöjligt att komma ifrån. Att vissa av Fi:s förslag förlöjligades i pressen var utan tvekan ett problem för partiet, och det är knappast medias uppgift att på det sättet bilda opinion.

En av våra intervjupersoner, Gunnilla Jarlbro, hävdar att det redan på journalistutbildningarna måste poängteras att ett genusperspektiv måste appliceras på arbetsplatserna.

Det finns många återkommande element i rapporteringen, några av dem mer uppenbara än andra. Till att börja med är det så, som vi tidigare nämnt, att Feministiskt initiativ konsekvent behandlas annorlunda än de flesta andra partier. Då även Junilistan, som på många sätt liknar Fi. Flitigt återkommande är också att frågorna som ställs, och fokuseringen i allmänhet, inte ligger på de politiska sakfrågorna. Ett faktum som ofta tagits upp i den tidigare forskning som vi tagit del av. Både i Sverige och internationellt.

Den återstående frågan är hur det ska gå när Fi nu ställer in siktet på Europaparlamentsvalet och nästa riksdagsval. Kommer det fortfarande vara lika känsligt att peka på orättvisorna i världens mest jämställda land? ■

JUDITH BUTLER är en amerikansk professor. Hon anses av många vara grundaren av den moderna queerteorin. Bland annat genom sin bok *Gender Trouble* (1990)

ARBETSRAPPORT

1. BAKGRUND

1.1 Syfte

1.2 Frågeställning

1.3 Avgränsning

2. Metod

2.1 Research

2.2 Nedslagen

2.3 Intervjuerna

2.4 Arbetsfördelningen

3. Litteratur/tidigare forskning

4. Källförteckning

4.1 Litteratur

4.2 Internetkällor

4.3 Tidningar

4.4 Intervjupersoner

4.5 Övrigt

5. Bilagor

5.1 Kodbok

5.2 Abstract – Engelska

5.3 Abstract – Svenska

1. BAKGRUND

Här kommer vi att ge en bakgrund till arbetet. Vi berättar om vårt syfte, och våra huvudsakliga frågeställningar. Det finns också ett stycke som tar upp vilka avgränsningar vi har valt att göra, samt hur vi motiverar dessa.

1.1 Syfte

Vi vill med det här projektarbetet undersöka mediebilden av Feministiskt initiativ, från partiets lansering och två år framåt.

Anledningen till att vi valde just den här tidsrymden är att vi då får med partiets första år och riksdagsvalet 2006. Urvalet gör också att vi kan se hur mycket som skrevs om Fi efter valet.

Vi vill identifiera strukturer och samband, både samhälleliga och specifika för mediebranschen, som bidrar till att skapa mediebilden av ett parti som Fi. Detta görs genom att med hjälp av kvalitativa nedslag undersöka vad som skrevs, hur mycket som skrevs och vem som kom till tals i medierna under de perioder när Fi förekom i medierna allra flitigast.

Genom att intervjua både företrädare för Feministiskt initiativ samt forskare och journalister vill vi spegla mediebilden ur olika perspektiv och därmed förklara de bakomliggande perspektiven.

Vår främsta anledning till att vilja undersöka just Fi är att partiets agenda, och även dess sammansättning, är ovanlig i svensk politik. Samtidigt är genusfrågor och feminism något som intresserar oss båda. Att Fi dessutom är en organisation vars sammansättning sticker ut från mängden gör det intressant att undersöka hur medierna speglar partiet.

1.2 Frågeställningar

- Hur såg mediebilden av Feministiskt initiativ ut mellan 10 april 2005 och två år framåt?
- Vad händer när man ser på rapporteringen ur ett genusperspektiv?
- Vad finns det för tydliga strömningar eller återkommande element i rapporteringen?
- Vad ligger bakom att mediebilden såg ut som den gjorde?

1.3 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa vår studie till en tvåårsperiod. Initialt var tanken att utgå ifrån en period på arton månader eftersom vi även då skulle kunna täcka in valrörelsen 2006, som vi anser vara en viktig del i att ge en helhetsbild av rapporteringen. Anledningen till att vi dock valde att inkludera en extra sexmånadersperiod var att det fanns en tydlig minskning av antalet artiklar nästan direkt efter att valet avgjorts och Fi misslyckats med att nå upp till fyraprocentsspärren.

När det gäller vilka medier vi analyserar skulle vi gärna ha sett på fler mediekanaler än bara dags- och kvällstidningar för att ytterligare bredda vår studie. Detta blir dock nästan omöjligt av flera anledningar. Dels tar det för lång tid att beställa hem allt material från radio och TV, och dessutom är det svårt att använda sig av mediearkiv för att få en översikt av rapporteringen i etermedia.

Anledningen till att vi valde Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen som våra huvudsakliga analysobjekt är att vi ville undvika lokalpress. Detta främst för att vi ville ge en bild av hur partiet speglades i riksmidia och inför riksdagsvalet, snarare än inför de olika kommunalvalen.

2. METOD

Syftet med det här metodavsnittet är att förklara hur vi har genomfört vår undersökning. Den första delen tar upp vilken typ av research vi gjort och följs av en presentation av de specifika perioder där vi gjort kvalitativa nedslag. Ett stycke avhandlar vilka intervjuer vi gjort, samt de problem som uppstått med dessa och slutligen förklarar vi hur arbetet fördelats.

2.1 Research

Vi inledde arbetet med att med hjälp av mediearkivet och presstext få en helhetsbild av hur mycket som egentligen skrivits om Fi. Denna genomgång resulterade i en ganska enkel översikt där vi gjorde en kortare kvantitativ analys i Excel och helt enkelt

förde in hur mycket som skrivits i respektive tidning varje dag i ett kalkylblad.

Vi tittade därefter på helhetsbilden för att se hur många perioder där det skrivits ovanligt mycket som vi kunde isolera. Tre perioder stack ut extra mycket, och innehöll dessutom tydliga händelser som motiverade den ökade medierapporteringen. Period nummer tre var svårare att isolera i den stora mängden artiklar och här finns framförallt bara en orsak till den ökade medierapporteringen. Att den ligger ett halvår innan valet innebär också att Fi förekommer en hel del i upptakten till den kommande valrörelsen. Perioderna är av varierande längd, men rör sig oftast mellan en och två veckor.

Efter att vi isolerat perioderna använde vi mikrofilm för att gå in och titta på och koda (kodboken finns som bilaga längre fram i den här rapporten) de specifika artiklarna, 201 stycken.

2.2 Nedslagen

Den första perioden, 2005-09-08 till 2005-09-20, innehåller flera avhopp från Fi och dessutom en ganska markant kritikstorm. Det är viktigt att notera att den här perioden inträffar efter att SVT visat sin dokumentär Könskriget, som många av våra intervjupersoner menar gav den svenska feminismen negativ publicitet.

Period nummer två, 2005-10-11 till 2005-10-19, innehåller framförallt en mycket tydlig händelse som motiverar en ökad mediebevakning. Tiina Rosenberg, en av de personer som fått allra mest uppmärksamhet i Fi, lämnar partiet. Här framförs också mycket kritik mot mediernas bevakning, både från representanter för Fi och från journalister själva. Trots att perioden i det här fallet ligger mycket nära den föregående anser vi att de föranleds av två helt separata vågar av medieuppmärksamhet. Detta motiverar att vi rapporterar om dem i skilda artiklar och isolerar de olika händelserna.

Period tre, 2006-03-02 – 2006-03-14, var som tidigare nämnts den period som stack ut minst i nyhetsflödet. Den föranleds dock av en ganska stor händelse inom Fi, nämligen tillskottet av Maria Carlshamre. Den före detta folkpartisten blev snabbt en av förgrundsfigurerna i partiet och tog andraplatsen på listan över riksdagskandidater inför valet. Anledningen till att antalet artiklar inte är särskilt stort skulle kunna vara att Fi hamnade i en viss medieskugga efter Tiina Rosenbergs avhopp. Något som var ganska förväntat eftersom hon tidigare var en så stor del i rapporteringen.

Den fjärde perioden, 2006-09-03 – 2006-09-20, var ganska självklar att ta upp i det här arbetet. Valet 2006 var så att säga kulmen på mediebevakningen kring Fi, dock inte i antalet faktiska artiklar. Visst förekommer Fi ganska flitigt i medierna, men i många fall handlar det om omnämningar i till exempel väljarbarometrar. Den händelse som renderar flest artiklar är att Jane Fonda kampanjade för Fi i Stockholm, en händelse som uppmärksammas i samtliga tidningar. Detta gör det något problematiskt att analysera just den här perioden.

Tiden efter valet består som vi tidigare nämnt till stor del av medieskugga. Av denna anledning har vi valt att inte isolera någon ytterligare period under det kommande året. Den här tiden avhandlas istället i korthet i vår sammanfattande artikel.

2.3 Intervjuerna

Vårt syfte var som sagt från början att få med en mängd röster inifrån Fi. Detta känner vi att vi har lyckats med och det finns dessutom en relativt stor spridning på de olika åsikterna. Vi har också intervjuat en hel del forskare och journalister. En av de journalister vi allra helst ville ha kontakt med var Jan Huss, mannen bakom Fi-klippdockan som rörde upp stormiga känslor. Självklart var också att prata med både Tiina Rosenberg och Gudrun Schyman, de två Fi-representanter som förekommit i särklass mest i medierapporteringen.

Vissa svårigheter har dock funnits när det kommit till intervjuerna. Till exempel kunde vi inte få tag på Maria Carlshamre, som arbetar som EU-parlamentariker, och även Mats Olsson på Expressen som från en något oväntad vinkel gick ut och gav stöd till Fi.

I övrigt är vi nöjda med antalet intervjuer och de personer som har fått komma till tals och vi upplever att de representerar de perspektiv vi ville få med i arbetet.

2.4 Arbetsfördelningen

När det gällde researchdelen av det här arbetet delade vi helt enkelt upp tidningarna så att vi fick två var. Den här uppdelningen gällde både för det inledande arbetet i mediearkiven samt vid kodningen av de specifika artiklarna med hjälp av mikrofilm. Efter att vi kände oss nöjda med researcharbetet gick vi vidare och planerade för de specifika artiklarna. Vi bestämde oss tidigt för att i kronologisk ordning täcka in de fyra perioderna vi kodat med en artikel vardera. I de här artiklarna försöker vi vidareutveckla statistiken vi fått fram och analysera vad som ligger bakom specifik rapportering med hjälp av intervjuer och annan forskning. Under arbetets gång tog vi självständigt del av ytterligare forskning och rapporter beroende på vilket ämne vi för tillfället arbetade med. Mer om den forskningen återfinns i källförteckningen.

När det blev dags att börja skriva artiklarna gjorde vi arbetsfördelning till stor del baserat på vad vi själva ville skriva. Under arbetets gång omfördelade vi arbetet beroende på vilka intervjuer som tog längre tid att ordna och så vidare. Redigering och efterarbete delade vi på.

3. Litteratur/Tidigare forskning

Vår studie är till stor del baserad på Feministiskt initiativ – den första veckan i medierna, en studie av Erika Fahlgren och Erica Stenback. De har tittat på hur Fi uppmärksammades under den första veckan efter partiets lansering. Vi anser att deras studie på ett bra sätt kan fungera som en grund för vårt eget arbete. I vårt arbete finns en artikel som sammanfattar resultaten från den här studien, och vi har också intervjuat Erika Fahlgren. Deras studie förekommer också som referens i andra texter i arbetet.

När det kommer till annan vetenskaplig litteratur som förekommer i vår källförteckning har vi främst använt den för att själva få en bild av vad tidigare studier och forskning visat. Den förekommer alltså inte i någon större utsträckning i själva artiklarna. Vi tar dock bland annat upp Förbjuden handling – Om kvinnors organisering och feministisk teori av Maud Eduards och Medier, genus och makt av Gunilla Jarlbro.

Trots att det skrivits en hel del om Fi, och även om hur de blivit behandlade i medierna anser vi att vår undersökning är motiverad. Eftersom vi använder oss av ett genusperspektiv, och dessutom har talat med personer både inifrån och utifrån Fi som kommenterar händelserna tycker vi att den här undersökningen har stor relevans. Vi har också valt bort att göra många av de jämförelser med till exempel andra småpartier som är vanligt i många andra studier, delvis just på grund av att det skulle medföra att vår egen studie tappade i relevans.

4. Källförteckning

4.1 Litteratur

Asp, Kent, Medieval 2002: partiskheten och valutgången : en studie av valrörelsens medialisering, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet, Göteborg, 2003

Asp, Kent, Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning, Akademitratur, Diss. Göteborg : Univ., Stockholm, 1986

Asp, Kent, Rättvisa nyhetsmedier: partiskheten under 2006 års medievals rörelse, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet, Göteborg, 2006

Bryman, Alan, Samhällsvetenskapliga metoder, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002

Butler, Judith, Gender trouble: feminism and the subversion of identity, Routledge, New York, 1990

Eduards, Maud, Förbjuden handling: om kvinnors organisering och feministisk teori, 1. uppl., Liber ekonomi, Malmö, 2002

Fahlgren, Erika och Stenback, Erica, Feministiskt initiativ – den första veckan i medierna, C-uppsats, Göteborgs universitet, 2005

Gemzöe, Lena, Feminism, Bilda, Stockholm, 2002

Jarlbros, Gunilla, Medier, genus och makt, Studentlitteratur, Lund, 2006

Moustakakis, Maria och Ring, Emelie, (Fi)asko och (list)igheter – en granskning av rapporteringen i Svenska Dagbladet och Aftonbladet om de nya uppstickarpartierna Feministiskt initiativ och Junilistan, C-uppsats, Södertörns Högskola, 2006

Nilsson Linnea, "Fi vill nå fler genom folkbildning", ETC, 2007-02-23

Ross, Karen och Sreberny-Mohammadi, Annabelle, Women MPs and the Media: Representing the Body Politic, Parliam Aff 49: 103-115, 1996.

4.2 Internetkällor

Aftonbladet

<http://www.aftonbladet.se>, 2008-11-20

Expressen

<http://www.expressen.se>, 2008-11-20

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se>, 2008-11-20

Svenska Dagbladet

<http://www.svd.se>, 2008-11-20

Presstext

<http://www.presstext.se>, 2008-11-20

Mediearkivet

<http://www.retriever-info.com>, 2008-11-20

Feministiskt initiativ

<http://www.feministisktinitiativ.se>, 2008-11-20

4.3 Tidningar

Aftonbladet, 2005-04-10 - 2007-04-10

Dagens Nyheter, 2005-04-10 - 2007-04-10

Expressen, 2005-04-10 - 2007-04-10

Svenska Dagbladet, 2005-04-10 - 2007-04-10

4.4 Intervjupersoner

Amante, Monica

Asp, Kent

Fahlgren, Erika

Holgersson, Charlotte

Huss, Jan

Jarlbros, Gunilla

Linde, Susanne

Nive, Kristina

Rosenberg, Tiina

Schyman, Gudrun

Ulmanen, Petra

4.5 Övrigt

Könskriget, Sveriges Television/Nordisk Film, 2005

5. Bilagor

5.1 Kodbok

V1 År

1. 2005
2. 2006
3. 2007

V2 Månad

V3 Datum

V4 Tidning

1. Aftonbladet
2. Expressen
3. DN
4. SvD

V5 Placering

1. Förstasida
2. Ettapuff
3. Ledare
4. Övrigt

V6 Storlek

1. Flera sidor
2. Helsida
3. Halvsida
4. Mindre än halvsida
5. Notis

V7 Journalistens Kön

1. Kvinna
2. Man
3. Framgår ej

V8 Ställningstagande

1. Tydligt för Fi
2. Tydligt emot Fi
3. Övrigt

5.2 Abstract

With this paper, presented in the form of a magazine, we intend to analyze, describe and explain the representation of Feministiskt initiativ in the Swedish media. It has been claimed on many occasions that the party was pictured in an unfair manner in the media leading up to the 2006 election. We want to look into the underlying structures behind this representation, the reoccurring elements within it and whether or not the media treated the party in the same way that it treated others. For our study we have chosen four major Swedish paper, two tabloids and two morning papers, Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter and Svenska Dagbladet.

In order to complete the study we first looked through different media archives to see how much was actually written about Fi during a two year period (2005-04-10 – 2007-04-10), after that it was quite easy to identify four peaks in the reporting, were there were an unusually large amount of articles. We then proceeded to analyze each of those articles (201 of them), looking at aspects like the journalist's gender, the size of the article and whether or not it took an obvious stand for or against Fi.

In our actual paper we have interviewed several Fi representatives as well as journalists and scholars in order to penetrate further in our analysis.

One can draw a few conclusions by just looking at the statistics that we have retrieved. For instance there are quite a few more articles that are critical towards Fi than those who support the new party. There is no correlation between the journalists' gender and their attitudes towards Fi, female journalists are just as critical as their male colleagues.

There are also a few reoccurring elements in the media's representation of Fi. It is common that no representative of the party itself is allowed to comment on criticism and the questions that are actually asked to Fi-representatives in a lot of cases do not revolve around politics. A representative of Fi will instead be asked about personal matters, trouble within the party or about the personal matters of other members of the party.

5.3 Abstract – Svenska

Vi vill med den här uppsatsen undersöka, analysera och kommentera mediebilderna av Feministiskt initiativ under perioden mellan 2005-04-10 och 2007-04-10. Det har många gånger hävdats att de svenska medierna behandlade Fi på ett orättvist sätt, vi vill därför titta på underliggande strukturer och faktorer som ligger bakom den mediebild som faktiskt gavs av partiet. I vår studie undersöker vi fyra stora svenska tidningar, Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Vi motiverar de här valen med att vi både vill undersöka dags- och kvällspress samt att vi vill undvika tidningar som är allt för lokalknutna.

Vi inledde vår studie med att använda oss av webbaserade mediearkiv för att ta reda på hur mycket som faktiskt skrevs om Fi i de olika tidningarna under perioden. Efter att ha samlat in den här informationen kunde vi ganska enkelt identifiera fyra perioder där antalet artiklar var större än normalt. Vi valde därför att analysera dessa perioder noggrannare. Det gjorde vi genom att gå in och titta på olika aspekter i varje artikel, till exempel artikelns storlek, journalistens kön och huruvida man gör ett tydligt ställningstagande för eller emot Fi.

I vårt faktiska projektarbete intervjuar vi representanter för Fi, journalister och forskare, för att kunna ytterligare fördjupa våra analyser. Det var redan från början intressant för oss att ta reda på hur Fi-medlemmarna själva såg på medierapportering och hur den påverkade det politiska arbetet.

Om man tittar på den statistik vår undersökning producerat kan man dra en del slutsatser. Till exempel är det tydligt att det finns betydligt fler artiklar som tar ställning emot Fi än de som tar ställning för partiet. Intressant är också att det inte finns någon samhörighet mellan journalisternas könstillhörighet och de åsikter de representerar. Kvinnliga journalister är precis lika kritiska mot Fi som sina manliga kollegor.

När det gäller återkommande element i rapporteringen är det till exempel väldigt vanligt att Fi inte tilläts kommentera kritik som framförts mot partiet. Istället är det vanligt att man, när man tillfrågas, får frågor som ämnen som inte har med politik att göra. Istället handlar i stor utsträckning om att kommentera problem inom partiet eller andra partimedlemmars privata angelägenheter.